

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa
XVI. évfolyam 190. szám
2012. december

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor mindenkit szeretettel vár az *új helyszínre*, a Pest megyei Kormányhivatal Nyáry Pál termébe, bejárat a Budapest V., Semmelweis utca 6. szám felől

Allelujaversek

Az Iparművészeti Iskola
képeslapja – 1912

Karácsony előtt található az örmény egyházi naptárban Niszbiszi Szent Jakab napja. Örmény szent, bár körünkben nem ismert, a 2006-ban megjelent Szent Liturgiában szerepel a napjának allelujaverse: „**Alleluja (2). Papjaid igazságba öltöznek, és szentjeid ujjongva ujjonganak.**” * (Zs. 131,16)

Nem ismerünk minden szentet név szerint, de az Egyház tanítja a szentek egységét. A karácsony ünnepe a mennyieket és a földieket egybekapcsolja. Ha eddig nem gondoltunk erre, itt az ideje, s ennek a jegyében zárjuk az óévet s kezdjük az újat.

Dr. Sasvári László

* Szent Liturgia örmény katolikus szertartás szerint, Bp. 2006. 138. o.

Lapunk az interneten: a www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Béres L. Attila

Művészetek „papnője” és művészbarátai

Új helyszínen, a Pest megyei Kormányhivatal Nyáry Pál konferencia termében tartotta novemberi műsorát a Fővárosi Örmény Klub. Csak egy program szerepelt a meghívón: *Szil-Vay Ingrid Újjászületés* című verseskötetének bemutatója, amelyre a szerző vállalkozott. A novemberi programot Budapest Főváros XI. kerületi Újbuda Örmény Önkormányzata rendezte.

A klub háziasszonya, dr. Issekutz Sarolta köszöntő szavait követően Forgács Barnabás, az irodalmi estet rendező kerület elnöke konferálta fel a műsort. Mint mondta: *Szil-Vay Ingrid* művésznő új oldaláról mutatkozott be, költeményeket írt. A verseskötetének megjelenését a kerületi örmény önkormányzat is támogatta. A kötet bemutatására a szerző vállalt

Szil-Vay Ingrid

kozott úgy, hogy meghívta művészbarátait: Várady Mária színművészt, Fogolyán Kristóf fuvolaművészt, valamint a Kobza triót. A versek közben elhangzó zenei betétben *Kobza Vajk* „száz” nevű tipikusan örmény húros hangszeren, Molnár Péter klarinéton, és ugyancsak örmény nemzeti hangszeren, barackfának a gyökeréből készült dudukon, valamint szarvkiúrtón játszott, míg a ritmust Bakos Csaba adta dobon.

Szil-Vay Ingrid *Újjászületés* című verseskötetének bemutatóját gyertyagyújtással kezdték. „Amikor ünnepelünk, emlékezünk,

A novemberi klub közönsége

szertartást tartunk. Minden egyes művészeti produkció, ha hat, akkor szertartásként hat. A szertartáshoz pedig gyertyát szoktunk gyújtani.” – indokolta. A nyitányként megszólaló Johann Sebastian Bach zenéjének a hangulatához illett a költőnő első verse, amit nagypajja emlékére írt. A gyökerek, a gyermekkori visszaemlékezést követte az önmeghatározásról szóló *Nem is* című vers, Várady Mária tolmácsolásában. Majd a szerző elmondta, hogy Indiában szent állatként tisztelik a pávát, mert le tudja győzni a kobra kígyót, az európai kultúrkörben pedig a páva az örök élet szimbóluma. A páváról írt versét Kobza

Vajk olvasta fel, és a Kobza trió muzsikája is a páváról szólt.

Ezután Szil-Vay Ingrid egy Gárdonyi Géza idézetet osztott meg velünk. A versírásról pedig azt vallotta: „Az író a benne lakozó gyermeket próbálja felébreszteni. A gyerekkorunk egyszer vége van, de mindenkinek a lelke mélyén ott lakik a gyermek.” A gyermekkor vége című verse erről szólt.

Fogolyán Kristóf fuvolajátéka oldotta az elmélkedést. Ingrid utalt rá, hogy a Delphoi jóda templom bejárata fölötti felirat hirdeti: „Ismerd meg tenmagad!”, a kapu jobb oldalán pedig: „Tarts mértéket!” Mint mondotta, a verseknek is mértéke, ritmusa, szerkezete van, meghúzható határai. Megtapasztalta, minél kötöttebbek a formák, minél szűkebbek a határok, annál szabadabbnak érzi magát, ami látszólag paradoxon, de számára azt jelenti, nem kifelé terjeszkedik, hanem befelé. A kötetében egyetlen szabadvers

van, az első, címe: Szent kétségbeesés. Szil-Vay Ingrid szerint a művészi alkotás csak keretek közt hat igazán. Ars poétikáját egy Paulo Coelho idézettel támasztotta alá: „Isten minden nap ad nekünk egy pillanatot, amikor megváltoztathatunk mindent, ami boldogtalanná tett. Mi mindennap úgy teszünk, mintha nem vennénk észre ezt a pillanatot, mintha a ma ugyanolyan lenne, mint a tegnapi, és semmivel sem különbözne a holnaptól. De aki résen van, az észre fog-

Fogolyán Kristóf

ja venni a mágikus pillanatot. Bármikor elérhet minket. Mert ez a pillanat létezik, és ebben a pillanatban a csillagok minden ereje felénk száll, és segítségünkkel csodákra leszünk képesek.” A költőnő vallomását követően Várady Mária felolvasta Endecasillabo c. verset, amelynek címét Dante egyik kedvenc, tizenegy szótagos sorokból álló versmértékéről adta.

Ezután Molnár Péter a jereváni piacról származó (Ingrid által ajándékozott) ősi örmény hangszer, a dudukot, majd szarvkiúrtót szólaltatott meg. Szil-Vay Ingrid kötetében műfordítások is szerepelnek, közülük a dudukról szóló örmény verset hallhattuk. Fogolyán Kristóf fuvolajátéka után Ingrid elmesélte, hogy egy 13. századi örmény költő 101 szerelmes versét tartalmazó örmény és orosz nyelvű műves kiadvány műfordításának „intenzív, szép, pajkos, szenvedélyvel teli, színes” verseit mind lefordította

magyarra. A hét-nyolc szótagú versek leginkább a magyar virágénekekre hasonlítanak, közülük néhányat nagy átéléssel szavalt el. A Kobza trió örmény muzsikáját követően Ingrid felolvasta az ukrán Veronika Ungvári versének egyik magyar változatát is. A költőnő előadásában hallhattuk *Én Simon mágusom* című versét is, amit Enyedi Ildikó filmrendező Simon mágus című filmjének hatására írt. Az est záróakkordja, az Örmény-magyar Miatyánk, első és utolsó

Kobza trió

sora örményül, hangzott el. A Húsvét című reménykeltő vers pedig csattanó volt a végére, amely különösen nagy tapsot kapott.

Végül Szil-Vay Ingrid köszönetet mondott művészársainak a közreműködésért, a XI. kerületi Örmény Önkormányzatnak és a Fővárosi Örmény Önkormányzatnak pedig azért, hogy lehetővé tették versei megjelenését. A verseskötet szerkesztője, a borító tervezője is a szerző volt. A nőies tartalomhoz illően a Kráter Kiadó gondozásában megjelent könyv borítóján egy XVIII. századi perzsa sál részlete látható, a lapokat pedig örmény kódex motívumok illusztrálták.

A szép estére visszagondolva elmondhatjuk, hogy zongorajátéka és énekhangja mellett a művész nő fokozatosan teremtette meg azt, amiben ismét kiválót alkotott. Minden fellépésekor, de ezen az esten különösen,

Nem írok levelet

„Igazi, női könyv!” – mondom magamban, amikor kézbe veszem.

Aztán jön a műsor: zene fuvólán, zene dudukon és táron (pontosabban szí-tár lehet az, hiszen három húrja van) és ütőhangszeren. Szép, értelmes és érzelmes zenék.

Végül jön Ingrid (Szil-Vay), értelmesen, kedvesen. Így beszél magáról, a kötet születéséről is így olvassa fel a verseit is. Nem mórlikálja magát, nem tragizál.

Ekkor határozom el, hogy levelet írok neki az egész estéről.

Az „Újjászületés” című kötet telített krétapapíron, kedves, örmény kódexekből kiemelt illusztrációkkal ékesen, igen szép kivitelben jelent meg. Dicséri a szerző s persze, a grafikus tervező ízlését. (Ez utóbbi, úgy tudom, Balogh Réka volt, gratulálok!) Természetesen a táblás kötés is igencsak emel a könyv kinézetén.

Engem a közölt versekből leginkább az „Ungvár, gyalogos-híd” kapott meg. Rövid, dalamos, erős képekkel éneklő nyitás – és zárás is egyben. Vagyis ebben a versben kezdet és vég rejtőzik.

Miután este otthon gondosan végignézem a kis kötetet, ismét eszembe jut, hogy igen, ez igazán női könyv. A szó legjobb értelmében. Nem akar férfiasnak látszani, csupán vonzó, néhol igencsak szomorú, néhol pedig nagyon gyengéd. Nem akar férfiasnak látszani, csupán vonzó, néhol igencsak szomorú, néhol pedig nagyon gyengéd. Hol a jövőbe néz, illúziók nélkül s mégis bizakodóan („Nagyapám emlékére”, „Nem is...”), hol naivan filozófikus („Endecasillabo”), hol egyszerűen és tisztán játékos („Ráolvasó”), hol pedig némileg didaktikus („Örmény-magyar Miatyánk”). De alapvetően tetszik a hangvétel. Emberi. (Asszonyi.)

Végül tehát elhatározom, hogy mégsem írok Ingridnek levelet. Nem én, magánlevelet, minnek?
dcs

mint a „művészetek papnője” áldozatként verseiben saját lelkét mutatta be a közönségnek. Vállalta a megmérettetést, magával ragadta a hallgatóságot, és amíg őt hallgatták, lebilincselte őket. A klubdelutánon ráadásul érzékeltette: van értékes mai magyar irodalom, amire egy ilyen kiemelkedő tehetség ébresztett rá bennünket – verseivel.

A könyvbemutató végén a szerző dedikálta verseskötetét, majd reménnyel teli adventet kívánt mindannyiunknak.

A klubest zárásaként dr. Issekutz Sarolta a decemberi klubprogram ismertetése után felhívta a figyelmet a világ első csángó társasjátékára, könyvajánló információit követően pedig Forgács Barnabás megajándékozta Szil-Vay Ingridet, és állófogadásra hívta a megjelenteket, hogy együtt ünnepeljünk a művész nő első könyvét.

Szil-Vay Ingrid

Örmény-magyar Miatyánk

„Hajr mehr, vor herginsz jesz!”*
Vajon velünk mi lesz?
Hová vet végzetünk?
Mit hoz az életünk?

Keresztények vagyunk,
Egy: örömünk – bajunk.
A jövő még rejtély...
Befogad-e Erdély?

Meghallgattad imánk,
Meglett akaradod.
Mi Atyánk, Istenünk,
egybefortt életünk.

Megáldott az Élő
jókedvvel, bőséggel,
meg is próbált minket
közös ellenséggel.

Nyolcszáz negyvennyolcban,
a nagy közös bajban,
s később, ötvenhatban,
szabadságharcunkban

erőfeszítésünk
erőd koronázta.
Székely s örmény vére:
virágok tengere.

Régi hazánk helyett
Erdély otthonunk lett.
Magyarokká váltunk,
s örmények maradtunk.

Ősi gyökereit,
Ősei neveit
Unokáink sora
ne feledje soha!

Urunk, leborulunk.
Hozzad fohászkodunk:
Istenszüelő Anyánk
áldott szép nevére

Ájl prgjá zmez i csáre! **

*Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy!
** Szabadíts meg a gonosztól!

Szil-Vay Ingrid: Újjászületés

(Kráter Kiadó, 2012)

Fülszöveg

1963-ban születtem Ungváron, április 10-én. A Szilvay családnevet valamikor köztőjellel írták, mert a fáma szerint két családból egyesüléséből születtem. Mostanában úgy érzem, vissza kell térnem a régi formához. Így lettem Szil-Vay Ingrid. Anyai ágon Batu kánt, a nagy Dzsingisz unokáját, apai ágon görög katolikus papokat, magyar kismemeseket, erdélyi örmény

dédnagyanyát és még ki tudja, ki mindenkit hordozok magamban...

Amióta eszmélek, mindenben az intenzitás és szépség kettőssége vonz. A szenvedély és harmóniára való törekvés jelen van dolgaiban. Ezért lettem zenész. Zongora- és orgonaszakon végeztem a Litván Zeneakadémián, régóta tanítok, voltam kamaragyüttesek tagja, szólista és kacérkodtam az énekléssel is. Zenés estjeimen

segítségül hívtam a prózát, verset, történelmi áttekintést. Fontos számomra, hogy a megidézett korokhoz kívülről és belülről is közelítsünk. A képzőművészettel férjem, Kátai Mihály révén kerültem közeli kapcsolatba.

Verseim a belső dolgokról szólnak. Talán zenész mivoltomból adódik formájuk, dallamuk és ritmusuk; mondanivalójuk pedig abból, amit nőként megélnem adatik.

Hálás vagyok mindenért, amim van és sokszorosan hálás azért, amim nincs. Hiszek abban, hogy együttrezeghetünk más lelkekkel, és ily módon adhatunk s kaphatunk. Ezért lépek verseimmel hétszer hét évvel megszületésem után a nyilvánosság elé.

Ajánló

Szil-Vay Ingrid alkotó ember, zeneművész és jelen munkái közreadásának tanúsága szerint: költő és műfordító. Évezredek meghallója és megszólaltatója. Hangszeren éppúgy, mint a költői formák és összehatások eszköztárában. A szabadság embere, az identitás, a Kárpát-medencei identitás asszonya, az egyéni álmoké éppúgy, mint az egymással összefonódó népek kulturális tradícióié. Költészete személyes és többrétegű líra, de nagyobb közösségek, az örmény nemzetiesség és a magyar nyelv szépséges önkifejeződése is.

Fővárosi Örmény Klub

2012. december 20., csütörtök, 17 óra

A Pest megyei Kormányhivatal Nyáry Pál terme,
bejárat a Budapest V., Semmelweis u. 6. szám felől

Szent Karácsony ünnepén – Ünnepi műsor:

- **dr. Issekutz Sarolta** elnök köszöntője és Beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2012. évi működéséről
- Szongott Kristóf díjátadás – díjazott: **Csikkörzeti Magyar-Örmény Közösség Szentháromság Alapítványa** – Csikszereda
- Közreműködik: **Ferencz Éva** énekművész
Fogolyán Kristóf fuvolaművész
Váraday Mária színművész

Ajándékozás és szíveslátás

Könyv- és ajándékvásár

Rendezte: Fővárosi Örmény Önkormányzat és Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület.

A rendezvény támogatói: Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat, Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat, Bp. Főv. XI. ker. Újbuda Örmény Önkormányzat, Bp. Főv. XII. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat.

Isten éltesse a 75 éves Murádin Jenőt!

Forrásértékű könyv méltó köntösben

Egy szürke hétköznapon, november 7-én, a késő délutáni órákban színes, felemelő élményben volt részünk a Pest megyei Kormányhivatal Nyáry Pál konferencia termében. **Murádin Jenő** művészettörténész **Magyarörmény paletta** című könyvbemutatójának, **dr. Issekutz Sarolta** köszöntő szavait követően, keretet adott **Vörösváry Márton** hegedűművész káprázatos játéka. Az erdélyi örmény gyökerekkel rendelkező 18 éves művész hét éve sorra nyeri a magyarországi és a nemzetközi versenyeket. Először Johann Sebastian Bach: d-moll partitából a Chaconne tétel egy részlete hangzott el, majd a könyvbemutató előtt Niccolò Paganini Caprice 24. etűdjét, a végén pedig Jean Sibelius d-moll hegedűversenyének 3. tételét hallhattuk.

A könyvbemutatóra hívó Fővárosi Örmény Önkormányzat és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke, **dr. Issekutz Sarolta** megnyitó szavaiban ráirányította figyelmünket az örmény identitástudat fontos elemeire, és arra, hogy az örmény nemzetiségi önkormányzatok miként ápolják **Murádin Jenő: Magyarörmény paletta** című könyvében megírt művelődéstörténetüket, az örmény kultúrát, az erdélyi örmény hagyományokat.

Szükség van erre, mert mint mondta: „Sok családban titkolták örmény származásukat, féltek attól, hogy gyermeküknek ebből hátránya lesz... A 350 éve Erdélybe betelepült örménységnek vannak olyan értékei, amelyek igénylik, hogy más is tudjon róla, ne csak az örmény közösség. Természetesen az örmény közösség fiatalabb tagjai is meg kell tanítsuk arra, kikre lehetünk büszkéek. Valaki azt mondta, nem is gondolta volna, hogy ebben a kötetben ennyi, valóban örmény származású művész szerepel. Har-

minchat művész, és ez csak az első kötet. És ki tudja még hány lehet! Akik elvesztek számunkra, mert régi erdélyi örmény családok másod-, harmad-generációs-, esetleg leányági leszármazottai. Éppen ezért nagyon fontos ilyen köteteknek a megjelenítése. Nemcsak művészettörténeti szempontból, hanem az örmény identitástudat átadása szempontjából is. Tehát társadalmi jelentősége van. A könyvről csak annyit mondanék még el, hogy az Erdélyi Örmény Múzeum sorozatot az egyesület a megalakulása évében, 1997-ben indította el. Ez a sorozatnak a 18. kötete, ezen kívül **Gudenus János József: Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája** című kötete a sorozaton kívül jelent meg 2000-ben, tehát 19 könyvet adtunk ki eddig. Nagyon fontos művek ezek. Részben azért, mert történelmi vonatkozásúak, részben a közösségi kultúránkat mutatják meg, a konferenciák anyagát. Van gasztronómiai hagyományokat bemutató kötet, történelmi regény, az

Vörösváry Márton

1848/49-es szabadságharcról több kötet, tehát olyan könyvek, amelyek örmény gyökereket tartalmazó anyagot visznek át a köztudatba. Amikor megjelent például a délvidéki nemesekről szóló kötet, és levittem Délvidékre, Nagybecskerekben mutattuk be, a helybeliek csodálkoztak,

Dr. Issekutz Sarolta és Jankovics Marcell

hogy honnan tudok én ennyi mindent a délvidéki örményekről. Többek között Kiss Ernő, Lázár Vilmos családjáról, a Gyertyánfyakról, a Karácsonyiakról, stb. Mondtam, azért, mert genealógiával foglalkozunk 1997 óta. A kutatásokból kiderült, hogy az örmény gyökerek egy része Délvidékre vezet, és azt is meg kell menteni, nemcsak a magunk, hanem a Délvidéken élő magyar testvéreink számára is. Több száz példányt vittünk le, hogy megismertessük a saját helyi történelmüket, hírességeiket. A ma bemutatott könyvnek pedig az a jelentősége, hogy rámutasson azokra, akik saját művészeti águkban nagyot alkottak, és megismertessük mindenkivel, az egész magyar társadalommal ezeket az örmény gyökerű művészeket.”

dr. Issekutz Sarolta gondolatait a meghívó idézetével zárta: „Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület a magyar örményeket fogja össze, és minden eszükkel segíti az örmény identitás tudat fennmaradását. A magyar anyanyelvű örménység kiemelkedő szerepét sokszor a nevek már nem teszik felismerhetővé. Ezért fontos lexikonszerűen összegyűjteni az egyes szakterületek szereplőit, ezúttal a magyarörmény képző- és iparművészeket. Így válik megismerhetővé magunk, és má-

sok számára is a közel 350 éves Kárpát-medencei magyarörménység nemzetalkotó szerepe és az a nem kevés többlet, amit az örmény gyökerek jelentenek.”

Ezt követően a könyvet bemutató *Jankovics Marcell* művészettörténész méltatta a kötetet, mondatai beavat-

tak bennünket a szerzővel való kapcsolatába is: „Jenő kollégám a Magyar Művészeti Akadémián, művészettörténész. Néhány művét már volt szerencsém bemutatni, a legutóbb *Kolozsvár képzőművészete* címűt. Azért fontos ez, hogy most is megemlítsen, mert bizonyos értelemben rávilágít néhány olyan dologra, ami ebben a könyvben örmény szerénységgel hangzik el. A kötet három részből áll: az első rész általában az örmény múltjáról, az örmény művészeti vonatkozásairól szól, aztán bemutatja a szerzőket, végül van egy képtár, harminchatunknak a képeiből. Az örményekről mindenki úgy tudja, kereskedő nép, nyilván művészetbarátnak kell lennie. Őriz egy olyan örmény képzőművészeti hagyományt, amely a hagyományos európai felfogás szerinti képzőművészetben olyan világosságot áraszt, mint Világosító Szent Gergely keleten az európai katolikusságban. A harminchat művész műveit tekintve el kell mondani, hogy azt a színészséget viszi a magyar művészetbe, amely nyilván nagybányai ihletettségű... Hollósyt a románok is kezdik kisajátítani, (korbuly=holló), ami nem baj, mert minél többen szeretik az örményeket, annál jobb. Vettem a fáradságot, hogy a nevekbe is belepillantsak. A nevek túlnyomó több-

sege jól ismert örmény név, de az az érdekesség, hogy akinek nem örmény a neve, az mitől örmény? Örmény volt anyukája, nagymama, vagy dédanyja, mint nekem Duha Mária volt az örmény ősöm, Duha Kristófnak és Barta Rebekának száz százalékos örmény leánya. Még anyámon is erősen kiütött az örménység, barna bőrrű, fekete hajú és fekete szemű echte örmény. Gross Arnold, Gyulai Líviusz, Agárdi Gábor neve is szerepel a könyvben. Agárdi különös módon színészként próbálkozott ikonfestéssel, a hagyományosabb örmény művészeti ágat művelte képzőművészként... Van egy olyan párhuzamosság, ami ezt a két népet alapjaiban is összekapcsolja. Kérdezték tőlem: Miért van, hogy a magyarok az örményekkel szemben nem rasszisták? Mitől van az, hogy bejön egy idegen nép és a magyar befogadja? És soha, a későbbiek során sem merült föl, hogy az örményeket idegennek tekinti. Ez benne van ebben a könyvben, ha nem is ilyen formában...”

A továbbiakban a forrásértékű könyv szerzője, *Murádin Jenő* megköszönte dr. Issekutz Saroltának a kötet megjelenésé-

A könyvbemutató közönsége

hez nyújtott segítséget, azt, hogy a rengeteg e-mail váltással minden akadályt sikerült leküzdenie, amiért csak becsülni tudja a hozzáállását. Majd így folytatta: „Ki a virtuálisan örmény? Nekünk mindannyiunknak többé-kevésbé örmény eredet tudatunk van, erősebb vagy elhalványulóbb. Apám még tudta örményül a Miatyánkat, és káromkodni is tudott örményül. Nincs min csodálkozni, hogy elfelejtettük a nyelvet, mert nem is tanították. Utoljára a Szamosújvári Állami Főgimnáziumban az 1900-1901-es évfolyam volt az utolsó év, amikor még örményül tanítottak. A nevek pedig tényleg nem mondanak sokat, Gyulai Líviuszról ki kellett deríteni, hogy milyen formában örmény. Sok problémát jelentett az anyag összeszedése. A könyvnek az elején található tanulmány leírja az örménységnek a művészetekhez való viszonyát, és megpróbál bizonyos félreértéseket elkerülni... Fontosnak tartom ezt a könyvet ebben a kritikus pillanatban, amikor önhibánkon kívül a szerencsétlen szerzőkészségek miatt besározták az örménységnek a nevét. Talán ez a könyv is hozzásegít, hogy fel tudjuk mutatni, ez

a nép bele épült, bele szövődött a magyar polgárság életébe. Nemhogy ellenségek vagyunk, hanem hozzájárultunk a magyar kultúrához, a 19. század második felétől a művészet pártoláshoz, az adományozáshoz. Jó lenne felderíteni a magyar polgárosodáshoz való nagy-nagy hozzájárulásunkat is. Szábel Menyhárt és Szábel

Boldizsár, örmény apa és fia 1894-ben létesített Kolozsváron egy népjóléti intézményt, és miután ezt meglátogatta Karolina császárnő, a fia táblát állított. A dúsgazdag Szábel Boldizsár egyszer Barabás Miklóssal utazott Bécsbe, hazafelé Barabás meg volt szorulva és kért tőle nem tudom mennyi forintot, hogy ad papírt róla. Azt mondta Szábel Boldizsár – Barabás Miklós emlékirataiban szerepel az eset –, Uram, maga ne adjon nekem semmiféle cédulát. Ha Ön egy becsületes ember, úgyis megadja. Ha nem becsületes, akkor mit csináljak a cédulával?

A könyvborító képe a máramarosszigeti Malomkerti út, egyetlen parkja a városnak, melyet Hollósy Simon festette 1913-ban. Húsz esztendővel ezelőtt ott találkoztam először Saroltával. Ő nem ismert engem, én nem ismertem őt. Fiatal lányokkal volt, nagyon szép és csinos volt. Én egy kollégával. Nem kértük fel. Évek múlva ő kért aztán fel előadásra, ennek a könyvnek a megírására.”

Vörösváry Márton hegedű játéka ismét nagy tapsot kapott, majd dr. Issekutz Sarolta elmondta, hogy ezt a könyvet nem tudta volna megjelentetni az Erdélyi Örmény Gyökerek Kiadó, ha nem segítik az önkormányzatok: a Fővárosi Örmény Önkormányzat, a Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat, a Ferencvárosi-, XII. kerületi és a Zuglói Örmény Nemzetiségi Önkormányzat támogatta a könyv kiadását. Külön köszönetet mondott a Pest

megyei Kormányhivatalnak, hogy ezt a gyönyörű termet és teljes műszaki berendezését a rendelkezésre bocsátotta. Kihirdette azt is, hogy 2013 márciusáig a Fővárosi Örmény Klub, – mivel a Magyarok Házában nincs fűtés, az idősebbek egészségének védelme miatt is – a Nyáry Pál terembe költözik.

Ezután *Bogdán Pál* erdélyi örmény filmrendező Hollósy Simonról készített portréfilmjét tekinthettük meg, amelyben megszólaltatta többek között Murádin Jenőt is.

A film vetítése után állófogadás várta a megjelenteket, miközben a Magyarörmény palletta című könyvet a szerző a helyszínen dedikálta. Először a könyvben szereplő művészek vagy a művészek hozzátartozói kaptak dedikált tiszteletpéldányt.

A könyvbemutató keretében dr. Issekutz Saroltától megtudtuk azt is, hogy a Hegyvidéki Önkormányzat, a Budapest Főváros XII. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat kezdeményezésére és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület hozzájárulásával jövő év elején Hollósy Simon emléktáblát avatnak a róla elnevezett XII. kerületi utcában, 2013. február 8-án. A könyvbemutató végén elárulta azt is, hogy dr. Benedek Katalin művészettörténész már készíti a magyarörmény képző- és iparművészekről a második kötetet, amelyet 2013 őszére kíván megjelentetni az Erdélyi Örmény Gyökerek Kiadó.

(Béres)

Murádin Jenő dedikál

Jankovics Marcell alkotása nyerte a jereváni animációsfilm-fesztivál fődíját

Jankovics Marcell *Az ember tragédiája* című animációs filmje nyerte meg a jereváni Reanimania Filmfesztivál fődíját – közölte a Magyar Rajzfilm Kft. kedden az MTI-vel.

Az ember tragédiája animációs változata november 9-én érdemelte ki a mustra legjobbának járó elismerést. A rendezvény az örmény rendezők munkáinak bemutatása mellett a világ legkiemelkedőbb animációinak megjelenítését is fontosnak tekintti – részletezte közleményük.

Az ember tragédiáját már számos helyen vetítették a világ különböző pontjain, a következő hetekben Kanadában, Lengyelországban és Portugáliában mutatják be.

A *The New York Times* kritikusa, Robert Ito a vasárnapi amerikai bemutató alkalmából megjegyezte: „ha valaki érdemes arra, hogy filmre vigye Magyarország legismertebb drámáját, akkor az Jankovics Marcell, az ország leghíresebb élő animációs filmese”.

Írásában kiemelte, hogy a tragédia mind a 15 színe más stílusban készült, a háromórás alkotásban egyik nagyszerű látványvilág követi a másikat. Számos valós történelmi szereplő és kulturális ikon bukkan fel, így látható Lenin, Sztálin, Hitler, de Mickey egér, Marilyn Monroe és a Beatles is. A drámai látomás nem mentes a haláltól és öldökléstől – tette hozzá a szerző.

Robert Ito méltatta a rendező életművét, megemlítve a nagyszerű János vitéz, Fehérlófia, Sisyphus és a Küzdők című díjnyertes alkotásait, valamint elemezte a Tragédia keletkezésének példátlanul hosszú történetét, az alkotás anyagi forrásainak előteremtéséhez szükséges hatalmas munkát.

(MTI 2012. november 13., kedd 15:30)

Kövér Erzsébet (1895–1958)

Atyám

Tudom, hogy messzi vagy
S mégis mindig közel.
Tudom, te megsegítsz,
Hogy hozzád jussak el.
Tudom, hogy porszemek
Előtted a nagyok,
És mégis, senki – én,
A gyermeked vagyok.
Te nagy, Te szent,
Nevezhetetlen Egy,
Akit Atyámnak mondhatok.

Barátság

Közöttünk szörnyű szakadék.
De áldás ez, nem átok:
Azért lehettünk ilyen jó barátok.

Ha egy lépést tennénk egymás felé,
Belehullanánk a mélybe.
Mi tudjuk ezt.
És nyugodtan mosolygunk
Egymás szemébe.

Mert tudjuk, – ő – azt a lépést
Soha, soha nem tesszük meg mi ketten.
De ki meglát bennünket, összeretten.

A magyar kultúra őrei

László Károly kitüntetése (Ex libris- és Színész-díjak)

Október 23-án a sepsiszentgyörgyi Bod Péter Megyei Könyvtár Gábor Áron Termében tizenkét oktatási intézménynek, civil szervezetnek, szerkesztőségnek, újságíróknak, színművészeknek adta át Gubcsi Lajos, a Magyar Művészetért Kuratóriumának elnöke az Ex libris-díjat. A kitüntetést azoknak ítélik oda, akik sokat tettek és tesznek a magyar kultúráért. Az alábbiakban a díjazottak laudációinak szerkesztett változatát közöljük

Színész-díj: László Károly

Sok tehetséges színészünk van Erdélyben, de kevés az olyan művész, akit nem érdekel a manapság oly divatos celebség, aki képes odahajolni a cipőfűzőjét idegesen babráló kisgyerekekhez, az öregotthon lakóihoz, a kórház beteg gyerekeihez. László Károly ilyen művész. Aki ad. Reményt ad, hitet ad, bátorságot ad, utat mutat. Míszsiót teljesít. Hiszen, az ő szavaival élve, „amikor percenként pusztul el egy futballpálya nagyságú erdő a föld színéről, amikor megállíthatatlanul rozsdásodnak meg a lelkek, szakadnak meg az emberi kapcsolatok, amikor egyre több gyerek dadog, mert nincs, akivel beszélne, akkor a játékos kedvvel megvert ember nem tétlenkedhet”. László Károly lobog, terjeszti a kultúrát, a szépet, szavai nyomán letörlődnek a könyvek, elviselhetővé válnak a fájdalmak, önfeledt mosoly fakad az emberek arcán. Mert színház az egész világ. László Károly eszerint is él. Színház varázsol körénk mindenhol. Az utcákon, a tereken, kultúrotthonokban, a kórházak-

Színész-díj: László Károly
(Albert Levente felvétele)

ban; neveli a jövő színházközönségét: a gyerekeket. A modern technikai eszközöket nem ellenségnak, hanem partnernek tekinti munkájában. Ezért alapította meg az ország első gyerek-tévé-színházát, a Mesekalákát. Hisz az emberben, bennünk. Amatőr, szinte az utcáról behozott színjátszóknak fogta a kezét, egyengette útjukat, színpadi előadásokat rendezett velük. Köszönjük. Köszönjük, hogy bebizonyítottad, nemcsak a mesékben vannak hősök, hanem a való életben is, hogy lobogásod közben van időd rácsodálkozni az emberekre, megszoritani a kezüket. És ezt teszed mindennap, minden ellenszolgáltatás nélkül, hogy közösségedet felemeljed. A mi feladatunk a Pro Urbe-díj, a Jóember-díj és egy tucat más díj kiosztásán kívül, hogy tapsoljunk Neked, mint ahogy tették eleink is, mert kiválóan alakítottál mind a színpadon, mind az életben.

Matekovits János Zoltán

(Háromszék, független napilap 2012. október 27., szombat: Kultúra)

Megújult Rózsa Sándor sírja Szamosújváron

Ünnepélyes keretek közt adták át tegnap délután Rózsa Sándor felújított síremlékét Szamosújváron, az egykori rabtemetőben, a Téka Alapítvány és az 51. számú Czetz János Cserkészcsapat közös rendezvényén. A szamosújvári származású Pongrácz Gergely emléklapoktjének a felavatásával az '56-os forradalomról is megemlékeztek a Kolozs megyei város lakói.

A felújított síremlék, valamint az emléklapoktjének avatásán Török Bálint szamosújvári RMDSZ-es alpolgármester elmondta, noha két külön eseményről van szó, ezeket összeköti, hogy Rózsa Sándor és Pongrácz Gergely is forradalmár volt: előbbi az 1848-as események résztvevőjeként, utóbbi pedig 1956-ban a Corvin-közi szabadságharcosok egyik főparancsnokaként.

Rózsa Sándor felújított síremléke átadását követően a résztvevők átvonultak az örmény katolikus temetőbe, ahol felavatták az emléklapoktjék.

Balázs-Bécsi Attila, a Téka Alapítvány elnöke a Krónikának elmondta: véletlen egybeesés, hogy a legendás betyár síremlékét is október 23-án avatták fel. „Sikerrel vettünk részt a magyar külügyminisztérium pályázati kiírásán, az átadási határidő pedig pont október végére esett. A város idegenforgalmi nevezetességének számító síremlék felújítása 820 ezer forintba került, Magyarország külügyminisztériuma 700 ezer forinttal járult hozzá ennek sikeréhez” – magyarázta kérdésünkre Balázs-Bécsi Attila.

Mint részletezte, először Rózsa Sándor egyik leszármazottja állított emléket elődjének, majd Gabányi János helytörténész állíttatott közadakozásból beton sírkövet 1977-ben, később 1996-ban a helyi RMDSZ és a református egyház hozta

Fotó: Makkai József

rendbe a sírhelyet. A mostani felújítás során 19. századbeli kovácsoltvas kerítéssel vették körbe Rózsa Sándor végső nyughelyét. (Krónika, 2012. október 24., A rövidített szerkesztett szöveget B.K.J. készítette)

Rózsa Sándor, a magyar Robin Hood

Rózsa Sándor 1813. július 13-án született Röszkén. Lopás miatt már 23 éves korában a szegedi börtönbe került. 1848. október 13-án a Honvédelmi Bizottmány mentelmével csatlakozott a szabadságharcosokhoz 150 fős szabadcsapatával, szokatlan kinézetükkel és harcmodorukkal sikereket is arattak, azonban felegyelmzetlenség miatt a csapatot hamarosan feloszlatták. Ezt követően rablásért több ízben lecsukták, ennek ellenére komoly népszerűsége tett szert a nép körében, amiért kizárólag csak a gazdagoktól vett el, másokkal bőkezűen bánt. Korabeli források szerint a zsákmányt mindig egyenlően porciózta ki zsványancimborái között, magának sosem hagyva többet, mint másnak. Neki köszönhetően nyerte el ma használatos értelmét a

betyárbecsület kifejezés is. Rózsa Sándor 1873. május 5-én került Szamosújvárra, az 1267. törzskönyvi számon tartották fogva. A börtönben szabóság, illetve később gyengesége miatt harisnyakötés volt a munkája. 1878. november 22-én halt meg gümőkórban (TBC) a szamosújvári feyházban.

Szász Ávéd Rózsa

Napszínbe öltöztette az ősz a természetet...

Mindenszentekkor, a temető kertek szín-pompás virág kavalkádja, a koraesti gertyaláng tánc az emlékezés útján vezeti az élt. Ft. Szakács Endre örmény-katolikus kormányzói helynök, szamosújvári örmény katolikus plébános elhunyt szertetteink emlékére celebrált szentmisét a marosvásárhelyi Minorita templomban, a szamosújvári templomi kórus közreműködésével.

De nem csak a templomban kellett novemberben emlékezni Marosvásárhelyen. Sokakban elevenen él még Kapdebő Erna (Brassó 1886 dec. 19 – Marosvásárhely 1992 nov.6), Erna néni emléke. Halálának 40-ik évfordulóján a Kemény Zsigmond Társaság és a MÖMKE az egykori tanárnő személyiségének felidézésével, koszorúzással tisztelgett sírjánál a helyi római katolikus sírkertben: „talán a legjobb magyar tanár volt 1910-1960 között, ...a KZsT tagja, majd alelnöke 1943-1948 között A magas termetű, erélyes, örmény származása okán jellegzetesen barna bőrű, fekete hajú, mindig vidámságra hajló Erna néni kitűnt irodalmi – előadói tevékenységével, részt vállalt a köznevelés, a magyar kulturális élet irányítása, terjesztésében” – emlékezett vissza egykori tanítványa.

Az évfordulón Csiki Boldizsár marosvásárhelyi zeneszerző, a KZsT elnöke személyes találkozásai emléket idézte fel, Fülöp Géza alelnök pedig az „életmű”, az

irodalmi munkásság felvázolásával méltatta életútját.

Az örmény családból származó fiatal lány a nagyszebeni római katolikus leánygimnáziumban 1904-ben érettségizett, majd 1910-ben magyar-német szakos oklevelet szerzett Budapesten. A *Zord Idő* estéin Berde Mária verseinek egyik első szavalója volt. Novellái a *Zord Időben* kitűnően építkező, izgalmasan szerkesztő írók ígérték. Karcolatait, humoreszkjeit, tréfáit a *Zord Idő*, *Hölgyfutár*, *Pásztortűz*, egyfelvonásos színműveit (*Kalapribillió*, *Segítség!*, *Vén leányok*) több erdélyi színpadon nemcsak eredetiben, hanem román és német nyelvre lefordítva is bemutatták.

Így kerülnek lassan elő az örmény emlékek Marosvásárhelyen is, ahol egyre egyértelműbbé válik, hogy az itt élő örmények, örmény származású magyarok mindig és mindenhol szívvel-lélekkel éltek és tettek a kultúráért, a közért.

Elöl jobbról a második Szász Ávéd Rózsa

Szongott Kristóf

A Korbuly család vázlatos története*

(4., befejező rész)

3. Fejezet. Dr. Esztegár László.

Az Isten intézkedéseit keresztényi türelemmel, zugulódás nélküli kell elviselnünk; de azért még most is mélyen fáj-laljuk, hogy oly korán költözött el az élők közül dr. Esztegár László, ki előbb szorgalmas tanítványunk volt, később – mint az „Armenia” lehetséges, derék munkatársa – igen talpraesett cikkeket irt folyóiratunkban. Tanulmányainak nagyon sikeres befejezése után egy évig a szamosújvári állami főgymnasiumnál működött, mint gyakorló tanár, innen azután Budapestre ment a Magyar Nemzeti Múzeumhoz – tisztviselőnek. Kiváló író lett volna belőle, ha életben marad. De a Gondviselés másképpen intézkedett. Abbáziában halt el, holttestét azonban onnan Szamosújvárra szállították. Temetésén a Nemzeti Múzeumot két kiváló magyar író: dr. Fehérpataki László és dr. Sebestyén Gyula képviselték.

Állandó emlékezetben tartjuk egyik becses dolgozatának ezen, nemcsak megfigyelésre, de követésre is méltó, értékes szavait: „Mi ifjabb nemzedék, büszkén vallhatjuk meg a világnak, hogy örmények vagyunk; mert megszerezték e névnek a tiszteletet azon derék férfiak, kik közé Dániel Pál is tartozott.”

(L. „Armenia”, 1890. negyedik évfolyam, 68 lap.)

III. Czikkely. A Zászlóffy-család.

A beköltözött örmények közt egyetlen egy család sem volt, mely Zászlóffy nevet viselt volna: itt képződött ez a családnév – Magyarországon. Ugyanis az örmény Esztegár-család egyik ága, román jelentésű nevének szó szerint lefordította magyarra és magát Zászlóffy-nak nevezte. A mondottak szerint tehát: Árdzruni, Esztegár és Zászlóffy egy ugyanazon család, avval a különbséggel, hogy egyiknek örmény (Árdzruni), másiknak román (Esztegár) és a harmadiknak magyar jelentésű családnéve (Zászlóffy¹) van.

IV. Czikkely. A Hollósy-család

1. Fejezet. „A magyar nemzet csalogánya.”

LONOVICS-HOLLÓSY KORNÉLIA.
(szerk. megjegyzés: Gertyenes, 1827. április 13. – Dombegyháza, 1890. február 10.)

Az egykor hazánkban s a külföldön is annyira ünnepelt örmény születésű magyar dalművész, kit páratlan szép, ezüstcsengésű hangjáért mindenütt „magyar csalogány”-nak neveztek, a jubilált Lonovics József csanádmezei főis-

¹ Van elég hibásan képezett, vagy hiányosan képeződött családnévünk; ilyen pl. a Zászlóffy-családnév is. Az örmény „árdziv” szó az Árdzruni és az „eszteág” az Esztegár családnévben ugyan zászlót jelent, de ott van az örményben az „uni” (bir, van) és a románban az -ar képző (-as, -os, -es, -ös), tehát ezt is le kellett volna fordítani. Árdzruni és Esztegár családnév helyes magyar fordítása nem Zászlóffy (mert a zászló-nak, a tárgynak fia nem is lehet), hanem Zászlósfy (az apa zászlós [zászlótar-tó] volt, tehát a fia is a zászlósfy [zászlósfy])

² L. „Armenia” 1906. évfolyam, december havi füzet.

*(Eredetileg megjelent az Armenia Magyar-örmény havi szemle 1906-7. évfolyamaiban. Eredeti helyesírással!)

pánnak országszerte köztiszteltben állott neje, – Marczibányi – Dombegyházán hunyt el 1890. febr. 10-én néhány napi szenvedés után...

Hollósy Kornélia szamosújvári jómódú örmény szülőktől származott. Atyja Korbuly Bogdán és anyja Csasz Magdolna volt. Nagypja, ki göndör hajú (Kreczul) Korbuly Bogdának nevezetett, Szamosújvart Alsó-víz útca 56. szám alatt fekvő házban lakott. E házban látott napvilágot apja is. Szülei Gertenyesen birtokot vettek, azért Szamosújvárról Temes megyébe költöztek. Kornélia Gertenyesen született. Itt atyja magyar nemességet nyert, ki Korbuly nevét Hollósy-ra magyarosította.³

Hollósy Kornélia nevének említésére önkéntelenül feltárul előttünk emléke a fényes művészeti pályának, melyet az elhunyt dicsősége és népszerűsége tetőpontján cserélt fel — szíve gyöngéd érzelmeit követve — a családi élet szerény, de boldogító körével.

Utolsó föllépte után Kolozsvárról ájtott Szamosújvárra is. Itt a plébániai örmény templomban, elhalt szüleiért engesztelő szent misét mondatott. Azután énekelt a fiú-árvaház javára. Más nap (1862. október 23-án) tisztelői ezüst-tálczán értékes ajándékot nyújtottak át neki. A szónok Gopcsa Jóachim tanácsnok volt, ki a következő szép beszéddel üdvözölte az ünneplést: „Szamosújvár fiai és leányai, kiknek dicsősége vagy, nyújtják át általam neked e csekélységet, melyet őszinte szív és osztatlan szeretet hoz. — Fogadd kis körünkben óhajtván várt kedves megjelenésedért tiszteletünk és forró köszönetünk ezen zálogát. Nagy és örökké emlékezetes leend

³ A „Hollósy”-családnév az örmény Árdzruni és a latinos Korbuly-családnévnek egyjelentésű magyar fordítása; tehát: Árdzruni = Korbuly – Hollósy.

előttünk e nap, melyet te, dalok királynéja, bájos művésznő, szereztél nekünk. — Az árvák intézete, melynek alapját mívelt lelkes nemes ösztönéből gazdagítád, az idők hosszú során hálásan fogja jótékonyagodat említeni. — Magyarhon csalóánya! Dicső és előttünk mindig kedves neved — míg csak csalóány dalol — keblünkben élni fog kiolthatlanul. Tarts meg te is minket szíves emlékedben és babér-dicsőségteljes pályád hervadhatlan koszorújába tűzz számunkra is egy nefelejtset.” Három napot töltött e város falai között. Placsintár Dávid vendégszerető házában volt szállva. Még más rokonai is vannak e városban. Haza ment.

A mióta a magánéletbe visszavonult, fenkölt lelkületének minden erélyét, melyet előbb művészetében éreztetett, a jótékonyág gyakorlására fordította.

Halála is önfeláldozó jóságának volt következménye; mert egy beteg, kis unokájának ápolására áldozta még éjjeleit is, míg nem megtört a saját ereje. Ő ama ritka kiváltságoltak egyike volt, a kikben a művésznő, az igazi nő, a családanya és a magyar honleány benső összhangban állt. A mai hithideg korban dicséretül azt is külön kiemelendőnek tartjuk: hogy L. Hollósy Kornélia, a vallásérkölcsei érzületől álhatottan, a haldoklók szentségeinek áhítatos fölvetelével fejezte be földi pályáját!... Temetése impozáns részvét mellett ment végbe a dombegyházi pusztán, hol a megboldogultat a családi sírboltba helyezték örök nyugalomra. A ravatalt az ország minden részéből érkezett számos koszorú borította el. A résztvétáviratok egész halmaza érkezett a mélyen sújtott családhoz; többek között a miniszterelnöktől, Mihajlovics zágrábi bíbornok-érsektől, Dessewffy csanádi püspöktől és még sokaktól.

Csanádmegye szegényeinek osztatlan hájlája bizonyára áldólag említendő az ünneplést művésznő könyörület, nagy szívé!...

Méltányosan nyilatkozott boldogultról az egész magyar sajtó. Igen érdekes cikkeket közöltek a néhai művésznőről különösen a „Fővárosi Lapok”, „Pesti Napló”, „Pesti Hírlap”; arczképét is közreadta a „Vasárnapi Újság”, a „Hét” és az „Ország-Világ”. A sok, szép nyilatkozat közül azt, mi a kedvelt „Magyar-Szemle”-ben jelent meg, mi is átvesszük:

„Hollósy Kornélia, a magyar művészet e fényes csillaga is eltűnt, s a magyar szellemi élet krónikása szomorúan adja tudtul a magyar közönségnek e gyászos eseményt. Kell-e hosszasan magyarázni, hogy ki volt Hollósy Kornélia? Mi ifjú nemzedék is, kik soha sem gyönyörködhattunk világhírű művészetében. Jól tudjuk, hogy ki volt ő. A magyar nemzeti köztudatba oly mélyen be volt vésődve a Hollósy Kornélia neve. hogy az apa, midőn gyermekének a nemzet kiválóbb szellemeiről beszélt, okvetetlenül felémlítette azt. Énekesnő volt Hollósy Kornélia; művészetének híre elterjedt egész Európában s mindenütt, a hol föllépett, dicsőséget szerzett magának s nemzetének. Apánk a legnagyobb elragadtatással említi nevét; művészetének hatalmát, erejét. Salvi és Lamberti voltak mesterei, s Korfuban lépett fel „Ernani” szerepében először. Azóta többször fordult meg Európa nagyobb városaiban; kapott is többféle előnyös meghívást, de ő csak haza vágyott. A nemzeti színházban eltöltött idők képezik Hollósy Kornélia művészi pályájának fénykorát. Volt része ez idő alatt dicsőségben, ünneptetésben, népszerűségben anyni, mint kevés művésznőnek. 1852-ben lett igaz vonzalomból Lonovics József nejevé, ki vel aztán utolsó perczeig boldogan élt. Mert nemcsak a színpadon ragadta el a közönsé-

get, hanem bámulták az életben is erényességéért, szeretetreméltóságáért. Lonovics József érsek jegyezte meg róla: „Nemcsak szeretni, hanem igen sokra is lehet becsülni Nellit, ki a sikamlós pályán soha sem csúszott el.” Hollósy Kornélia fővárosi szalonja nevezetes dolog volt annak idején s Vadnay Károly „Elmúlt idők” című művében igen szépen fejt ki, hogy mily jótékony hatással volt e szalon a fővárosi irodalmi és politikai életre. 1862-ben vett búcsút a nemzeti színháztól lélekemelő tüntetések mellett. Azóta a dombegyházi jószágán élt emlékeinek és a gazdálkodásnak”...

A mondottakhoz még hozzáadok néhány sort.

Hollósy Kornélia első kiképeztetését Temesvárt nyerte, majd Bécsben az olasz Salvi, később Milánóban Lambertinót tanult. Nyilvánosan legelőször Görögországban, Korfuban lépett fel, mint Elvira „Ernani”-operájában és oly sikert aratott, hogy e vendégszereplése után azonnal Turinba kapott meghívást. Innen 1864-ben a román fővárosba, Bukarestbe szerződött, de a Dimbovicza partjáról még azon év nyarán haza tért, s a pesti nemzeti színháznak lett tagja: hol csakhamar a „magyar nemzet csalóányá”-nak nevezték el, rendkívüli kedves énekéért s gyönyörű hangjáért. Tizenöt évig volt a magyar operának legelső csillaga s 1862. július 29-én lépett fel utoljára, Erkel „Bánk-bán”-jában, Melinda szerepében. Az ünneplést művésznő hangja teljében vált meg a pályától, melynek ma minden fénye és dicsősége elhalványul ezen erkölcsi érdem mellett, hogy női önértét a sokakra nézve oly végzettsévé lett színpadi élet örvényei sem szédíthették meg. Ő a nagyvilág zaját a kisvilág csendes otthonával cserélvén föl, neje lett Lonovics József csanádmegyei főispánnak. (Ez a

nagyhírű Lonovics József csanádi püspök unokaöccse volt.) A hatvanas évek elején meglátogatta Szamosújvárt is s városunk örmény lakosságának szívélyes rokonszenvvel köszönte meg az ünnepélyes és vendégszerető fogadtatást, melyben részesült. („Armenia” 1887. évfolyam 365-366 lap).

Fivérei közül kivált H. Mihály, kit Szamosújvár város díszpolgárai sorába választott.

2. Fejezet. A Hollósy-család nemesi címere.

A (Korbuly-) Hollósy-családnak adományozott nemesi címér leírása következik.

Negyelt paizs, melynek első kék mezéjében szélesen végződő egyenlő-szárú aranykereszt, a második és harmadik vörös mezéjében oldalról kinyúló pánczélos jobb kar aranymarkolatú kivont görbe kardot tart, a negyedik kék mezőben végül összekötött arany-gabonacsomó látható. Sisakdísz koronán nyugvó, fészében természetes színű, kiterjesztett szárnyú gödény (pelican) csőrével mellét tépve, vérével táplálja kicsinyeit. Foszladékok jobbról: vörös-arany, balról kék-ezüst.

A Hollósy-család címere

3. Fejezet. Hollósy Simon festőművész.

A Korbuly család egy másik ága, mely Szamosújvárról Máramaros-Szigetre szakadt, nevét szintén Hollósyra magyarosította. Ebből származott dr. Hollósy István (szerk.megj.: Simon testvére H. József

Hollósy Simon festő. (Miklósi).

volt) író és bátyja: Hollósy Simon festő...

Hollósy Simon Máramaros-Szigeten született 1857. január havában. Apja vagyosan ember volt, azért fiait kiváló nevelésben részesítette. Minden Hollósyban volt hajlam a szépművészetek iránt. Simon iskoláit Máramaros-Szigeten és Budapesten végezte. Művészi érzeke még az iskola padjai közt sem hagyta nyugodni. Korán fejlődött; érezte, hogy nem való sem papnak, sem bírónak, hanem csak — művészenek. Iskoláinak befejezése után a világhírű müncheni festő akadémiára ment; kitűnő tanárai közül ma csak Löfsch él.

Hollósy művészi talentuma mindjárt kitűnt; túltett pályatársain; tanárai a legszébb jövővel biztatták. Öt évig volt ezen akadémiának szorgalmas növendéke. De csak azután, hogy szárnyra kelt, fejlődött egyénisége, művészi ereje. Nemcsak szereti, de érzi és érti is a — magyar nótát. Ez a művész csupa érzés; művein minden vonás — magyar és egyéni. Műveinek egy része Amerikába vándorolt: magán emberek birtokába ment át. Sok szép tanulmányát műkereskedők vették meg és elvitték azokat a szélrózsa különböző irányába.

Nagy feltűnést keltett azon női arcképével, mit a nyolcvanas évek elején a „Kunstverein”-ban állított ki. Legnagyobb művészek csodálták ezt a művet; ezt a gyönyörű, szolid női arcot, melynek szemeiben anyai báj és kellem volt, hogy csodaszámba ment. E mű emelte Hollósyt a legnagyobb művészek sorába, kik úgy nyilatkoztak, hogy szemet, szájat, fület képen úgy megfestve még nem láttak. E kép a legnagyobb egyszerűséggel, de biztos tudással, lélekkel volt festve (csak kár, hogy magán tulajdonba ment át).

E remekmű megalkotása után arra szólították fel a művészek, hogy iskolát, privát akadémiát nyisson. Engedett a felszólítás-

nak: tíz évig tanította a fiatalságot a legnagyobb kedvvel és odaadással. Egy egész fiatal festő nemzedéket tanított; száz meg száz tanítványa közül nem egy-kettő tett már művészi hírnévre szert. Ezek között a párisi „Salon menlior honorabl” nyertesei is vannak.

Művei közül kiváló említést érdemel a „Kukoricza-hántás”, mely 1885. évi országos kiállításon éremmel tüntettetett ki. Tárgya a népeletből van merítve, gyönyörűen festett kép, tele lélekkel. Az a kis nép-életképe, mit évekkel ezelőtt a magyar nemzeti múzeum vett meg, gyöngye a magyar művészetnek. Sokat mond az a képe is, melynek czime az „Ország bajai”. Azt hiszi a szemlélő, hogy levegőjében oda vannak festve a bús magyar nóta hangjai is! Beh pompás rajta az a Tóni, úgy búsul. Akárhányan úgy nyilatkoztak, hogy „még nem láttam hegedűt így megfestve, talán még most is zokog.”

Azon szép művei közül, melyek műtermében készülő félben állványokon hever-

nek, csak kettőről teszünk említést. Egy „a falu végén kullogó furulyás cigányok”. Ez a gyönyörűen indult, nagyszabású kép egy darab természet; ha elkészül, egy remekművel gazdagabbak leszünk. A másik, mely egy jól sikerült, nagyméretű vázlatban van meg, a mi legszebb nótánkat: a „Rákóczy induló”-t festi meg meszteri kézzel...

Iskolájának hírneve elhatott messze földre. Európa-, Amerikából küldenek hozzá tanítványokat. Nyers tehetségeket vesz által kiképzés végett és kész művészeket küld vissza haza... Jött legyen tanítványa a föld bármely zugából, azért sorsát szívéen hordja. Művésze, kifogyhatatlan humora, kedélye és atyai jó tanácsai azok a megbecsülhetlen tulajdonságok, melyekért tanítványai oly annyira szeretik.

Még csak negyvenkilencz tavaszt látott; azért — ha Isten kedvez életének, — még sok remek alkotást várhat tőle a magyar festőművészet!

(„Armenia” 1896. 9 füzet.)

Olvasói levél

Tisztelt Sarolta asszony!

Zalatnai „kémeim” jelentése szerint a város jelentős uniós támogatással több régi

épület felújításába belekezdett, melyek közül az egyik a Lukács Béla-kastély. A munkák a tetőszerkezet teljes felújításával és a nyílászárók cseréjével ténylegesen megkezdődtek, amint arról a mellékelt kép tanúskodik. A tervek szerint felújítás után ismét kultúrházként fogják használni. A helyiek által máig tisztelettel (gróf úrként!) emlegetett Lukács Béla egykori házával kapcsolatban anyai szomorú hírt hallottunk, hogy most talán érdemes lenne ezt a jó hírt is közzé tenni! (A képeket Legendi Levente helybeli lakos készítette.)

Baráti üdvözléssel: Gyarmati Béla

Koltó-Katalini Református Egyházközség Lelkipásztori Hivatala felhívása

Falunk egykori kegyura, gróf **Teleki Sándor** Petőfi Sándor Koltón című, 1879-ben írt visszaemlékezésében ezzel a kijelentéssel zárta gondolatait: „... *míg magyar él: e kis falu geográfiai nevezetesség lesz...*” Ehhez, a szinte prófétai jövődőléshez szeretnénk felőni minden olyan alkalommal, amikor a bibliai „jelállítás” parancsát teljesítjük. Így született meg a **Petőfi Sándor** és **Szendrey Júlia** egész alakos, páros szobra. Ezért álmotunk a szoborpáros köré egy mellszobor-együttest azokról, akik a falunkat ismertté tévő Teleki Sándor és Petőfi Sándor jó barátai voltak.

Már áll a „vad gróf” büsztje. Születésének 200. évfordulója alkalmából **Liszt Ferenc** mellszobrát is sikerült felállítanunk.

A 2013-as esztendő az 1848-as forradalom kitörésének 165. évfordulója. Ennek jegyében szeretnénk emléket állítani az erdélyi hadjárat osztrólenkai hőseinek, **Bem József** lengyel tábornoknak. Már csak azért is, mert a lengyel és magyar nép történelmi barátsága oly közismert és példázatos.

A kiegészülő szoborpark új darabja annak is emléket kíván állítani, hogy Teleki grófnak a Bem apóval való első találkozása életének mennyire meghatározó élménye volt. Erről ő maga így vall emlékezéseiben: „... *Bementem a tábornokhoz. Ez volt életem döntő perce, sorsom e pillanatban határozódott el, ez logikai egymásutánja tizennyolc évi száműzetésemnek; itt kezdtem kiérdemelni a kötelet – e helyen avattattam fel a szabadságharcok katonájává: - áldalak tégedet, szent forradalom!*”

Nos, az elmondottak értelmében tisztelettel fordulunk Önhöz, hogy szíves támogatásával ez az újabb „álom” jövőre megvalósulhasson. Tervünk előrelátható költsége 8.000-10.000 euró.

Őszi Petőfi-ünnepségünk, illetve a – remélt – szoboravatás valószínű időpontja 2013. szeptember 1., vasárnap.

Koltó, 2012. október hava

Varga Károly

Lelkipásztor-esperes

Tőkés László európai parlamenti képviselő ajánlásával

Az Egyházközségünk számlaszámai:

PAROHIA REFORMATA COLTAU: CATALINA, CIU 8948618

RO24 BRDE 250S V031 1300 2500 – RON; BRD Baia Mare

RO13 BRDE 250S V600 5028 2500 – EUR; BRD Baia Mare

RO05 BRDE 250S V600 5044 2500 – HUP; BRD Baia Mare

Dr. Hermann Róbert

Az 1849-1850. évi megtorlások*

(2. rész)

A megtorlás legsúlyosabb formája a kivégzés volt. Ez lőpor és golyó, vagy kötél által történt. „Kisebb” bűnösökre inkább az agyonlövés, nagyobbakra a felakasztást mondták ki a hadbírók. Az utóbbi büntetésnek – amelyet korábban inkább csak köztörvényesekre alkalmaztak – „becstelenítő” jellege is volt. A magyar történelmi köztudat nagyjából csak az 1849 októberi bosszúhadjárat során vértanúhalált szenvedetteket tartja számon, holott a kivégzések már jóval korábban, 1849 januárjában megkezdődtek. Az 1849 júniusáig halálra ítélték mindegyiken golyóval hajtották végre az ítéletet, még akkor is, ha az ítélet eredetileg kötélre szólt. A hadbírók Julius Haynau tábornok fővezérének időszakában kezdték meg a kötél általi halál kimondását és végrehajtását. A kivégzettek közül 39 főt akasztottak fel, 7 főt lekasaboltak, 82 főt pedig főbelőttek. Ha ebből a számból levonjuk a Bruck an der Murban és Marburgban főbelőtt 13 huszárt, s a hadbírói ítélet nélkül, rögtön ítélettel a helyszínen kivégzettek vagy lekasaboltakat, azt látjuk, hogy hadbírói ítélettel 39 főt akasztottak fel és 42 főt lőttek főbe. Az 1849 októbere után kimondott halálos ítéletek többsége is kötélre szólt, jóllehet, ezek nagy részét már nem hajtották végre.

A kivégzéseket indokaik és a „célszemélyek” szempontjából is kategorizálhatjuk.

A hírszerzők ellen mindkét fél kíméletlenül lépett fel. Május 1-jén a temesvári várban lőttek agyon egy Kígyóssy nevű

aradi lakost, mert Scheiner aradi városkapitány megbízásából a lakosság és a csapatok hangulatáról tájékozódott, a védősereg és a tüzéség összetételét és erejét próbálta megtudni, s az ágyúállásokról készített rajzokat a magyarok számára. Július 23-án Pesten, a Nemzeti Múzeum udvarán lőttek agyon egy honvédtisztet, aki korábban állítólag a cs. kir. hadseregben szolgált, s polgári ruhában fogták el, ezért a cs. kir. hatóságok kémnek tekintették.

Ugyanígy halálos bűnnek számított a cs. kir. katonák átállása csábításra. 1849. február 6-án a lengyel Feliks Slawsky szabót végezték ki Pesten, mert január 30-án több cs. kir. katonát szállásán „őfelsége a császár ellen a legdurvább és legingerlőbb rágalmatokat szórta”, s e katonákat „hítségére is csábítani igyekezett”. Novák Tivadar nyugalmazott cs. kir. hadnagyot azért lőtték agyon március 14-én, mert február 19-én „Pesten egy korcsmában több katonát hítségére csábítani igyekezett”. Március 27-én Giovanni Baldini vasúti mérnököt, a többnyire olaszokból alakult Frangepán-csapat főhadnagyát lőtték agyon Pozsonyban az olasz legénységű 23. (Ceccopieri) gyalogezred tagjainak magyar oldalra csábításáért, valamint fegyveres felkelésben való részvételért. A Haynau nevéhez köthető keményebb megtorlás kezdetét jelezte az a tény, hogy május 31-én – elsőként a kivégzettek között – *kötél által* végezték ki Nimrichter János sőtőt, aki állítólag két dzsidástizedest a magyarokhoz való átállásra csábított. Amikor Haynau serege június 28-án bevette Győrt, másnap, jú-

2012. október 2-án elhangzott emlékbeszéd

nus 29-én a cs. kir. főhadparancsnokság rögtönítélettel kivégeztette Woititz Adolf 21 éve győri zsidó fiatalembert és az aradi születésű 37 éves Szwelka Rotiast, akiket azzal vádolt, hogy egy cs. kir. század katonáit átállásra akarták csábítani, s emellett őket „lehangolni és bátortalanítani szándékoztán, hamis és felingerlő beszédeket tartottak”.

Halálos bűnnek számított a magyar fél számára történő toborzás is. Petőcz Györgyöt, Pozsony megye másodalispánját azért lőtték főbe május 24-én, mert az első-csallóközi járásban újoncozott a magyar hadsereg számára, a honvédcsoportokat élelmezte, „és az alája rendelt hatósági közegeknek kémhírek beszerzését írásban is javallotta”. Stif József sarluskai földbirtokost azért végezték ki július 20-án Pozsonyban, mert a hónap folyamán több forradalmi kiáltványt adott át kihirdetésre a nagyrippényi plébánosnak, a jegyzőnek pedig megparancsolta, hogy sürgesse az újonccsallítást; ezenkívül kitűzette a magyar nemzeti zászlót.

Különösen veszélyes volt a lelkészek és jegyzők helyzete, hiszen nekik kellett kihirdetniük a kormányrendeleteket, s egy-egy kihirdetés, főleg ha az valamilyen beszéddel is párosult, halálos véteknek számított. 1849. június 18-án felakasztották Rázga Pált, a pozsonyi evangélikus egyház hitszónokát. Rázga bűne az volt, hogy 1848 októberében, a schwechati csata előtt több nyilvános beszédben biztatta a pozsonyi nemzetőrséget a harcra, illetve tagja volt annak a bizottmánynak, amely Újházi László kormánybiztos megbízásából átvizsgálta a Pozsonyba érkező leveleket. Mészáros Dániel sopornyai lelkészt azért lőtték főbe július 16-án Pozsonyban, mert megtalálták nála Kossuth néhány proklamációját, s mert azzal vádolták, hogy híve-

it fegyveres felkelésre izgatta. Július 12-én Mannsbarth Antal csákszerényi katolikus plébános és Szikszay János ottani református lelkészt végezték ki rögtönítélettel Nagyigmádon. A két pap bűne az volt, hogy a szószékről a magyar kormány rendelete értelmében kihirdették a Függetlenségi Nyilatkozatot, s állítólag népfelkelésre hívták fel híveiket, mondván, hogy ha nincs fegyverük, kövekkel zúzzák agyon a császáriakat. Hozzáteendő, hogy ezen az alapon a magyar papság legnagyobb részét halálra lehetett volna ítélni. Július 26-án, Ócsán végezték ki Halász[y] Károly helyi jegyzőt, aki korábban nemzetőrtsztként szolgált. Miután a házkutatás során megtalálták a csákóját, a falu végén főbe lőtték. Augusztus 21-én a Somogy megyei Juta község fiatal jegyzőjét, Nagy Istvánt lőtték főbe azért, mert elmulasztotta eltávolítani a templom ajtajáról Noszlopy Gáspár kormánybiztosnak a cs. kir. csapatok elleni harcra felhívó proklamációját, illetve mert nem hirdette ki a cs. kir. kiáltványokat. Szeptember 7-én Streith Miklós vértesszabóvári plébánost lőtték agyon. Streithet és káplánját, König Mórt néhány helyi lakos jelentette fel. A vád az volt ellenük, hogy felolvasták és nyilvánosan megmagyarázták a templomban a függetlenségi nyilatkozatot, s a népet fegyveres felkelésre buzdították és fegyverhasználatra oktatták. Noha a vádak nagyobb része Königet érintette, az érdekében közbenjáró Streithet is letartóztatták; Königet 15 év várfogságra, Streithet pedig halálra ítélték. Október 8-án, Pesten lőtték főbe Gonczeczky Jánost, a mezőhegyesi katonai ménés táborigazgató lelkészét, az uralkodó és az uralkodóház elleni prédikációíért.

Veszélyes volt a szóbeli izgatás más formája is. 1849. január 18-án Pozsonyban végezték ki Daniel Christian Dresslert

(Kurzot), mert egy kocsmában szidta az uralkodóházat, Windisch-Grätzet és társait. Január 31-én, Pesten lőtték agyon Csömy Zsigmond aranyosi molnárt az uralkodó és a kormány szidalmazásáért, valamint fegyverrejtegetésért.

Külön kategóriát képeznek azok, amikor közvetlenül a harci cselekmények után, rögtönítélő eljárással végeztek ki polgári személyeket. Ez történt 1849. március 1-jén Egerben, amikor négy maklári földművessel végeztek a bevonuló cs. kir. csapatok. Június 10-én a turonyi ütközet után egy főt főbelőtték, egyet lekaszaboltak. Június 13-án Bősárkánynál 3 helyi lakost lőtték agyon, egyet pedig lekaszaboltak a csornai ütközetből visszavonuló császáriak, mert állítólag helyre akarták állítani a cs. kir. csapatok által felszedett hidat. Június 15-én a Pécs előtt vívott ütközet után két személyt lőtték főbe. Ez történt június 16-án Zsigárdon, ahol a zsigárdi, farkasdi és negyedi lakosság egy része a községért folyó harcban Asbóth kaszákkal és botokkal felfegyverezve támadta meg a falut védő cs. kir. vadászokat. Amikor a cs. kir. csapatok visszafoglalták Zsigárdot, egy parasztban felismerték a támadók egyikét, majd agyonlőtték. Június 30-án Nagyigmánd és Bábolna között egy szökni próbáló foglyot kaszaboltak le, miután az halálosan megsebesítette az őt kísérő egyik tisztet. Július 21-én Sárvárnál Dondorf őrnagy különítményét Ivánkoviits János vezetésével 500 népfelkelő támadta meg. Egy Rettig Vilmos nevű asztalost, akit fegyverrel a kezében fogtak el, az osztrákok a helyszínen lőtték agyon.

Július 6-án a dernői völgyben lévő gömöri gerillákon a cserkeszek rajtaütöttek, és szétszórták őket, majd három foglyukat, köztük Hoky István rozsnói pap-tanárt „kegyetlenül megcsönkítették”

és megölték. Bugyik József, Tóth József tardoskeddi földműveseket és Trexler Ferenc jegyzőt pedig azért lőtték főbe július 23-án Pozsonyban, mert még 1849. január 22-én több társukkal együtt feltartóztatnak és lefegyvereztek egy öt főből álló cs. kir. járort. Velük együtt Pozsonyban összesen 13 személyt végeztek ki 1849-ben. A Klapka komáromi kitörését követően Székesfehérvárott kitört felkelés elfojtása során fogták el Falkenhayn vezérőrnagy katonái Gáncs Pál, Havelka Ferenc, Hübner András, Kuczka Mihály, Uitz Ignác és Varga Mihály székesfehérvári lakosokat. A pesti hadbíróóság ítélete alapján mindegyiküket fegyveres lázadásban való részvételért golyó általi halálra ítélték, s augusztus 14-én a pesti Újépület mögött főbe lőtték. A fehérvári felkelés után, augusztus 13-án tartóztatták le Mezey József kajászószentpéteri jegyzőt, az ottani népfelkelők vezetőjét. Őt szintén Pesten, augusztus 21-én lőtték főbe.

Ritkán, de előfordult a népfelkelésben vagy gerillaakciókban való részvétel utólagos megtorlása is, noha általában akkor, ha annak során az illetők köztörvényes színezetű cselekedetet követtek el. 1849 márciusában Sopronban négy frankói lakost végeztek ki, mert 1848. október 12-én a helyi malomban megölték három horvát katonát, akik a Jellačić által Horvátországba hazaküldött Todorović-hadoszloptól keveredtek el, 1850 januárjában pedig további 9 főt azért végeztek ki, mert részt vettek az említett hadoszlop elfogott katonáinak kőszegi legyilkolásában.

1850. január 23-án Pesten akasztották fel Kolosy György honvédszázadost, Lamberg egyik gyilkosát, valamint Márkus Jánost és Pállik Ignácot, akik 1849. július 26-án a Mátrában megtámadták, megölték és kirabolták Hacke cs. kir. al-

ezredest. Börcsök Istvánt egy hadifogoly szlovák legionista meggyilkolásáért, Zehnmark Jánost két orosz tábori szállító megöléséért és kirablásáért Kassán akasztották fel 1850. január 30-án. Január 31-én hajtották végre a halálos ítéletet Istók Imre somfalvai szolgabíró, aki 1849. február 14-én a helyi lakosok élén megtámadott egy cs. kir. járőr, egy főt közülük megölt, a többieket pedig elfogta.

Az utolsó olyan személy, akit 1849-es cselekedeteiért végeztek ki, Potoczky Gyula (alias Posztóczky István, Mosóczy István, Almássy Gyula) volt. Potoczky 1849. július-augusztusában a Mátrában harcolt gerillahadnagyként az orosz csapatok ellen. Ő is részt vett a Hacke elleni támadásban, július végén pedig Gyöngyös környékén hajtott végre különböző akciókat. Őt 1850 júliusában akasztották fel.

A fegyver- és más felszerelés rejtetezése is halálos bűn volt. Augusztus 27-én Pesten főbe lőtték Kantsur András szokolyai református lelkész, mert egy gerillacsapat tagjai nála helyezték el egy császári futártól elvett pénzes ládát. Ugyanezen a napon hajtották végre a halálos ítéletet Schweitzer József nyomdász, fegyverrejtegetésért. Augusztus 30-án Fülöp György dunavecsei jegyzőt lőtték főbe, szintén fegyverrejtegetésért. (Fülöp 1849 tavaszán egyike volt a solti járásban kitört népfelkelés vezetőinek). Szeptember 12-én Gábel Mátyás selmecbányai bányamestert lőtték főbe. Gábel egy kisebb gerillacsapat tagja volt, ennek feloszlása után hazament. A házkutatást végző cs. kir. katonák megtalálták fegyverét, illetve Kosuth-bankókból álló pénzét.

Fülöp és Gábel esete átvezet a következő kategóriához, a hadbírósi eljárás nélkül, rögtönítélő eljárással kivégzett katonai státuszú személyekhez. A sza-

badságharc vértanúinak sorát két ilyen személy nyitotta meg. A Mednyánszky Sándor őrnagy vezette, 1848 december végén alakult győri portyázó csapatban Bakonybélben ütött rajta 1849. január 14-én Ferdinand Althann cs. kir. alezredez mozgó különítménye. Az ütközetben elfogottak közül kettőt, Rédl Antal tamási és Szalay Gábor győri lakosokat január 15-én Pápán kivégezték. Március 30-án Pozsonyban Barta Józsefet, Simonyi Ernő gerillacsapatának őrmesterét állították kivégzőosztag elé fegyveres lázadásban való részvételért, valamint a verebélyi sópénztárban található pénzes összeg „elrablásáért”. 1849. július 24-én délben Pesten, a Nemzeti Múzeum udvarán végeztek ki egy Szatmár megyei honvédet, aki elszakadt Görgei seregétől, s Pest felé jöve, a váci úton egy kocsin jövő szerezőre lőtt. A szerező megsebesült a kezén, s miután két polgári személy is a honvéd ellen valott, főbe lőtték. A korábbi történeti irodalom egyáltalán nem regisztrálta Szilva János és Vertike Gábor honvédek kivégzését. A haditörvényszéki ítélet és a korabeli források alapján nem egészen egyértelmű, hogy vértanúkról vagy köztörvényesekről van-e szó esetükben. Mindketten megszöktek az eszéki várból, s a Pécs környéki pincékben bujkáltak. Szeptember 25-én egy 9 szerezőből álló járőr rajtuk ütött, ők azonban egy pincébe bújva, a járőr vezető tizedest agyonlőtték, másik négy főt megsebesítettek. Erre a többiek rájuk gyűjtötták a pincét, mire megadták magukat. Október 2-án Pécssett lőtték főbe őket. Október 6-án, Batthyányval egy napon végeztek ki Pesten Fekete Imre gerillaszázados, akinek az volt a bűne, hogy elfogott egy cs. kir. futárt, elvette tőle az iratokat, majd szabadon engedte.

Folytatjuk

Farkas Zoltán

Antal Dániel emlékezete

Születésének 110. évfordulóján Antal Dániel mezőgazdasági szakíróra, a Kolozsvári Mezőgazdasági Főiskola egykori tanárára emlékeztek az Erdélyi Múzeum Egyesület agrártudományi szakosztályának legutóbbi ülészakán

Antal Dániel Szatmárnémetiben született 1901. június 20-án. Apai nagyanyja, **Bogdánffy Rozália örmény származású volt, nagyapja, Antal Dániel szintén.** Szülei: **Antal Sándor** ügyvéd és **Bikfalvy Lenke.** Elemi és gimnáziumi tanulmányait szülővárosában végezte. 1919-ben érettségizett, és beiratkozott a debreceni gazdasági akadémiára, ahol 1922-ben végzett. Szatmárnémetibe visszakérülve azzal szembesült, hogy a földbirtokreform miatt nem alkalmaznak intézőket, ilyen körülmények között pedig tisztviselői állást keresett, és a Szatmári Takarékpénztár Egyesületnél alkalmazták. 1923-ban feleségül vette Bendiner Krisztina Margit Augustát, 1924-ben azonban elváltak. 1927-ben előbb a szatmári 87-es gyalogezrednél teljesített katonai szolgálatot, majd áthelyezték a nagykarolyi ezredhez. Innen visszavezényelték Szatmára, aztán a dési 81. gyalogezredhez irányították. Itt ismerkedett meg második feleségével, **Gogomán Katussal**, aki szintén túl volt egy sikertelen házasságon. 1929. január 6-án házasodtak össze. Ezt követően Antal Dániel Szilágy megyében és a Mezőség több birtokán – Farkasmezőn, Esztényben, Szatmárhegyen, Berkenyesen – dolgozott, és a megélhetés érdekében erdőőri állást is elvállalt.

1938-tól **Gogomán Ferenc** az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület (EMGE) vándoroktatója volt Mezőkeszűben, Érszakácsiban és Tasnádon. 1939-ben előadóként dolgozott egy nagyenyedi négyhetes tanfolyamon, majd Paul Kamillal tanfolyamokat tartott Bálványosváraján, Jobbágytelkén, Dextrászeplakon, a Nyárad menti falvakban. A következő évben Korponay Kornéllal tartott előadásokat. Az 1940. évi, második bécsi döntést követően megjelent **Dextrászeplak helyzetképe** című munkája, decemberben pedig az Országos Magyar Gazdasági Egyesület felkérésére Erdély északi részének állattenyésztéséről tartott előadást, 12 pontban ismertette javaslatait. Kinevezték az EMGE központi felügyelőjének és felsőházi póttagnak, jelen volt a Sztójay-kormány beiktatásánál.

A szovjet csapatok bevonulása után ki nevezték Szamos megye főnökévé, de javaslatára csak helyettesi megbízatást kapott, amelyről 1945 augusztusában lemondott. 1946-tól a Magyar Népi Szö-

Az EMGE mezőszéki gazdátanfolyamának résztvevői

vetség egyik országos alelnökévé választották, miután a közvélemény nyomására 1947. július 6-án lemondott dr. Szász Pál elnök és Szász István u.v. alelnök, az elnöki teendők elvégzésére ötös bizottságot jelölt ki a MNSZ vezetősége, tagjai Antal Dániel, Kós Károly, Tóth Géza – országgyűlési képviselők – Vass Márton földműves és Bikfalvi Ferenc.

1949-ben pedig kinevezték a növénytermesztés előadótanárává. 1949 őszén a szocialista törvényesség megsértésének vádjával bebörtönözték. 1952-ben szabadult, visszatért katedrájára, ahonnan 1961-ben nyugdíjazták. Gyakorlati kézikönyveket írt a növény- és gyümölcsstermesztés kérdéskörében, ezek közül feltétlenül említést érdemel a **László Gáborral** közösen írt **Mezőgazdasági termények és termékek tárolása** (1955, második, bővített kiadás 1961), valamint a több társszerzővel közösen írt **A cukorrépa termesztése és magtermesztése** (1957, második, bővített kiadás 1959), valamint a **Szántóföldi növénytermesztés** (1957) című munkája. 1971-ben a Kriterion Könyvkiadó gondozásában, Balogh Edgár bevezetőjével jelent meg **Család és szolgálat** című emlékirata. A család múltjából ihletett történelmi elbeszélését halála után Kassay Miklós rendezte sajtó alá **Antal Márton indulása** címen 1976-ban.

Antal Dániel édesapámmal katonáskodott Désen. Édesapám, id. Farkas Zoltán, mielőtt berukkolt, nagyapám barátja, a tordai földbirtokos **Gogomán János** arra biztatta, hogy keresse fel dési rokonait. Egy ilyen alkalommal magával vitte Antal Dánielt is, aki ekkor ismerte meg leendő, második feleségét, Gogomán Katust. Amikor 1955-ben felvételiztem a kolozsvári mezőgazdasági főiskolára, meglátogattuk az Antal családot. Ahányszor ta-

Az EMGE-tanfolyam előadói, középen Antal Dániel

lálkoztunk, mindig érdeklődött a tordaiak felől, néha behívott az irodájába. 1971-ben örömmel értesültem **Család és szolgálat** című önéletrajzi könyvének megjelenéséről. Megvettem, elolvastam, és arra gondoltam, hogy felkeresem volt tanáromat, hadd dedikálja a kötetet. Abban az időszakban a torockói mezőgazdasági termelőszövetkezetben voltam főmérnök, és meglehetősen nehezen tudtam eljutni Kolozsvárra. Így csak 1972 februárjában látogathattam meg Antal Dánielt, s miután dedikálta a könyvét, még elbeszélgettünk egy kicsit, és megkért, hogy postázzam egy írását a téli gazdasági tanfolyamokról a Falvak Dolgozó Népe szerkesztőségének. Mikor visszavittem a feladói igazolást, Katus néni megkért, hogy ne zavarjuk Dani bácsit, mert kissé rosszul érezte magát és lepihent. Négy nap múlva telefonált Katus néni, hogy Dani bácsi meghalt. Mi, diákok nagyon tiszteltük Antal tanár urat. Kellemes modoruk és elegáns megjelenésük alapján tanáraink közül négyet igazi úriemberként emlegetünk ma is: Antal Dánielt, Dankanits Lászlót, Lazányi Endrét és Nyárádi Antalt. Már egyikük sem él. Nyugodjanak békében! (*Művelődés LXV. Évfolyam – 2012. június*)

Antal Dániel (Szatmár, 1901. június 20. – Kolozsvár, 1972. február 22.) magyar mezőgazdasági szakíró és emlékiratok szerzője. Gazdamérnöki tanulmányait Debrecenben végezte. 1938 és 1949 között az EMGE vándoroktatója, felügyelője, végül igazgatója. 1944 őszén Szamos megye alispánja, 1946-tól az MNSZ egyik országos alelnöke. Számos gyakorlati kézikönyvet adott ki a növény- és gyümölcsstermesztés tárgyköréből, ezek közül jelentősek: *Mezőgazdasági termények és termékek tárolása* (László Gáborral,

1955; bővített 2. kiadás 1961). *A cukorrépa termesztése és magtermesztése* (társ szerzőkkel, 1957; 2. kiadás 1959); *Szántóföldi növénytermesztés* (Erdélyi István, Mózes Pál, Nagy Zoltán, Sebők M. Péter társszerzőkkel, 1957). Emlékirata *Család és szolgálat* címmel jelent meg (Balogh Edgár bevezetőjével, 1971), egy családja múltjából vett történelmi elbeszélését halála után Kassay Miklós rendezte sajtó alá (*Antal Márton indulása*, 1976).

A Wikipédiából kiegészítette
Bálintné Kovács Júlia

Bálintné Kovács Júlia rovata

Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (33. rész)

Ft., Msgr., dr. Czirják Árpád Ferenc
pápai prelátus, nyug. plébános

Vízözön, vérözön

Petőfi intelme mindmáig időszerű: „Habár fölül a gálya, / S alul a víznek árja, / Azért a víz az úr!”

Emléksziünk jó néhány árvízre, a kiáradt folyók szörnyű pusztításaira. A folyók mentén lakók gyakran visszaidézik élményeiket: hogyan emelkedett óráról órára a víz, hogyan erősítették az elázott partokat, hogyan menekült a lakosság, mi minden veszett el, ment tönkre.

A Bibliában még ezeknél az áradásoknál is nagyobb katasztrófáról olvashatunk. A vízözönben minden élőlény elpusztult, csak a Noé bárkájára felkapaszkodók maradtak életben. A világ valamennyi népének hagyományában megmaradt a vízözön emléke. A Biblia nem mesét mond, legfeljebb meseszerűen mondja el a történeteket. Mint tudjuk, az Úr kijelentette, hogy a vízözönhöz hasonló világméretű katasztrófa nem lesz többé, de azt nem ígerte, hogy helyenként és időnként árvizek, belvizek nem veszélyeztetik az emberek életét.

A vízözönnél félelmetesebb a vérözön, ami most árasztja el az emberiség óshazáját, a Tigris és az Eufrátesz vidékét, Irak területét. A világ karba tett kézzel nézi, hogy Amerika, a világrendőr szerepében tetszelgő szuperhatalom, hogyan bombázza a szuverén ország városait, gyilkolja azoknak védtelen polgárait. És mindez a demokrácia égisze alatt törté-

nik. Mindenáron fel kell szabadítani az elnyomott iraki népet, még akkor is, ha az nem akar felszabadulni – hangzik a harcias jelszó. Irak nem akar felszabadulni, mert tudja, hogy a politikai diktatúrát a gazdasági elnyomás követi.

A politika, a tőke és a fegyver szövetséget kötött. A világhatalom egyik arca vonzó, mögötte a parlamentáris demokrácia látható, a népküldöttek hozzák a törvényeket, a kormány pedig végrehajtja azokat. Ez a leváltható hatalom időről időre megméretetik, és ha a polgárok könnyűnek találják, leválthatják, a kormányt megújíthatják.

Van egy leválthatatlan, megváltoztathatatlan hatalom is, amit a nemzetközi pénzolgarchia, a tőke, a világ monetáris vezérkara személyesít meg. Ez a hatalom nem ismer se Istent, se embert, saját érdekén kívül más szempontokról hallani sem akar. Kíméletlenül szétveri a szellemi értékeket, a hagyományt, az erre épülő nemzettudatot. Semmibe veszi a hitet, az erkölcsöt, a szolidaritást, mindazt, ami értelmet és tartalmat ad az életnek.

A tömegkommunikációs média a leválthatatlan hatalom szolgálatába szegődik, azt a sípot fújja, amelyet szájába adnak. Most, az iraki háború idején is a nap huszonnégy órájában azt szajkózza, hogy az arab ország megszállása indokolt, jogos, a terrorizmust fel kell végre számolni. Ráadásul Amerika még azt is el akarja hitetni a tömegekkel, hogy az elnyomó hatalmat humanitárius szempontok vezérlik, hisz minél kevesebb vérvesztéssel elhajítja a nagy „műtétet” elvégezni.

Ne álljunk meg a vérben úszó ország hátánál, menjünk tovább, egészen az Ararát hegyéig, ahol a hagyomány szerint Noé bárkája a vízözön után kikötött. Alig száz évvel ezelőtt itt is vérözön hömpölygött, Musza Dagh negyven napja alatt az örmények százezreit gyilkolták le a törökök. December 6-án Erdély örmény szülöttjének emléke indítson az örmény nép tragédiája iránti

együttérzésre. Jó lenne, ha az Úr ismét szólna, korábbi kinyilatkoztatását kiegészítené, mondván: nem lesz többé vérözön.

Fogolyán András Vilmos, Andreas Phokolean mechtarista szerzetes, magyar művek örmény fordítója 1916. december 6-án született Sepsiszentgyörgyön. A mechtarista szerzetesrend célja a katolikus vallás terjesztése és ápolása az örmények között, főképpen az ifjúság nevelése és a jó sajtó terjesztése által. Számos örmény kéziratot gyűjtöttek össze, és saját nyomdájukban számos örmény könyvet adtak ki. Érdemeik elismerésül VII. Pius pápa a rend általános apátjának érseki címet adott. Fogolyán András Vilmos a velencei mechtarista szemináriumban, majd a római bencés egyetemen tanult. Élete nagyobbik részét a velencei San Lazzaro-sziget mechtarista kolostorában töltötte. 1946-tól a Mechtarista Család című lapot szerkesztette, később Örmény család címmel. Az Egri csillagok (1962), Az ember tragédiája (1966) és A Pál utcai fiúk örmény fordítója volt. 1976. május 3-án hunyt el Velencében.

Álom és valóság

Gyertyánffy István bizonyára örült, hogy az angyal hozta őt. Karácsony napján született és nem bántotta, ha születése napján még hozzátartozói is többet gondoltak a betlehemi újszülöttré, mint őreá.

Ki tudná megmondani, hogy hány erdőt vágnak ki világszerte karácsony megünnepléséhez. A zöldek pártjának egyik elfogult szónoka a karácsonyt a természet nagypéntekének nevezte. A fa a karácsonynak is, a nagypénteknek is szimbóluma. Az élő és a holt fa a Megváltó életének kezdetét és végét mutatja.

Az evangélisták híradása színes, fényárban úszó karácsonyfára emlékeztet, mese-szerű keretbe csomagolja a megtestesülés valóságát. Amikor mennyei fényről, az égen

feltűnő csillagról, az angyalok énekéről halunk, már-már az az érzésünk, hogy meseországba tévedtünk.

Megcsodáljuk a feldíszített fenyőt, magunkba szívjuk a gyanta illatát, és nem is gondolunk arra, hogy a levágott fenyő helyén a lenyesett, pusztulásra ítélt csonk maradt. A gyökér nélküli fa rövid idő alatt elszárad. A karácsonynak nem a feldíszített fa, az alatta elhelyezett ajándékok, az ünnepi vacsora ad értelmet, tartalmat, hanem a megtestesülés misztériumára való emlékezés. A hit nélküli karácsony olyan, mint a karácsonyfa, egy ideig csillog-villog, aztán elszárad, majd kidobják. Csak emléke maradt. Karácsony nem emlék, karácsony élő valóság.

Jézus születése világra szóló esemény. Ami azelőtt történt, csak előkészület volt, ami utána, belőle él. Minden karácsonyi ajándék Isten legnagyobb ajándékára utal, amelyet Jézus Krisztusban kaptunk. Krisztust a szeretet hozta le a földre, minket a szeretet emel a mennybe. Ki tudja felfogni, ki mondani a titkot, hogy mit jelent: a Teremtő teremtménnyé, a végtelen végessé, a halhatatlan halandóvá lett Krisztusban.

Istent soha senki nem látta, nem is láthatta, mert a végtelen Istent a véges ember érzékszerveivel fel nem foghatja. De Krisztust kortársai láthatták, hallhatták, jelenlétét megtapasztalhatták. A látható alakban megjelenő Jézus a láthatatlan Istent nyilatkoztatta ki a világnak. Karácsony felvillanó fény, bepillantást enged Isten titkainak mélységébe. Az Ige testté lett és közöttünk lakozott - mondja az evangélista. Krisztusban az emberi természet nem valamiféle színházi ruha, amire a szerep végeztével nincs többé szükség. Őbenne visszavonhatatlanul megvalósult az ősi vágy és ígélet: Isten velünk, közöttünk, bennünk lakó Isten lett. Kilépett az örökkévalóságból, a tér és az idő korlátaiban sorsközösséget vállalt az emberrel.

A mennyei sereg a megdicsőült világ hódolatát zengte: Dicsőség a magasságban Istennek! De Isten karácsony éjszakáján lemondott a dicsőségről, megalázta magát a betlehemi istállóig, a Golgota szegényfájáig, a keresztre. Isten lemondott a dicsőségről, hogy az embert megváltsa, üdvöztse, megdicsőítse, az ember viszont dicsőségre vágyik.

Az Apostol el akarja oszlatni kételyeinket, nehogy a karácsonyi esemény a szemfényvesztés vádjába keveredjék. Ezért írja: „Amit láttunk, amit hallottunk, amit kezünkkel tapintottunk, az élet igéjét hirdetjük nektek.” Jézus nemcsak Tamásnak, de minden követőjének mondja: Ne légy hitetlen, hanem hívő! Isten mindent megtett, hogy kételyeinket elűzze. Többet már az Isten sem tehet az emberért.

Gyertyánffy István tanár, pedagógiai író 1834. december 25-én született Tibódon. 1869-ig tanár a székelyudvarhelyi gimnáziumban. Ekkor a svájci tanítóképzők tanulmányozása végett Svájcba utazott. 1870-ben a székelykeresztúri, 1873-ban a budai tanítóképző igazgatója. Vezetése alatt az intézmény polgári iskolai képzővel gyakorló polgári iskolával és tanítóképző-tanárképzővel bővült. 1878-tól az Országos Közoktatási Tanács tagja. Több nevelésügyi lapot szerkesztett. Főbb munkái: Jelentés a székely-keresztúri állami tanító képezde első, azaz 1870–71 tanévéről... Emlékirat a m. kir. tanítóképezdek reformja ügyében (Székelyudvarhely, 1872); Az ellenzéki szellem az iskolában (Budapest, 1876); A tanítóképző intézeti tanárok képzésének és képesítésének kérdése (Budapest, 1898); Az országos Tanszermúzeumról és Pedagógiai Könyvtárról (Budapest, 1923). Budapesten hunyt el 1930. augusztus 2-án.

(„Erdélyi Magyar Breviárium” III. kötet, 2008) *Folytatjuk*

Kali Kinga

Felfalni Arméniát

Zvartnoc romjai alatt láttam először vérző gránátalmákat – majd' kéthetes örményországi tartózkodásom sokadik lakomáját ültük, október vége volt, a fesztivál zárónapja, ráadásul a kedvesem születésnapja is egyben: olyan nap, amikor az ember minden percre kiemelten figyel, hogy szinte megtanulhassa annak egyszeri forgatókönyvét, s élethűen beszámolhasson a távollevő születésnapjának emlékeiről ezen a másik, számára idegen helyen. Ingujjra vetkőzve küzdötünk a légy- és darázsrajokkal, melyek ebédünket rohanták meg – bár Yang, a kínai költő halk szóval azt mondta, ők talán minket gondolnak ebédjüknek. Kellemesen cseveg-

ve telt a lakoma, nem vettük túlságosan zokon a tézist – és az írók értenek ahhoz, hogy evés közben is nagyon sokat beszéljenek, ugyanakkor a tényérjukon se maradjon semmi. Akkor láttam meg a rusztikus cseréptátra, kupacban felhordott, vérző gránátalmákat, levük gyöngyözve tört át vékonyka héjukon. Vérzik az örmény nemzet, gondoltam kissé patetikusan, de senki sem törődött a látvánnyal rajtam kívül, társaim zavartalanul ették végig a szokásos négy fogást, ami egy örmény ebéden-vacsorán kötelező vendégfeladatnak tűnt, rövid ittlétünk tapasztalata szerint.

*

70 író vett részt Jerevánban a Literary Ark 2012 nevű irodalmi fesztiválon¹, rajtam kí-

¹ Az *Írók Bárkája/ Literary Ark/ Grakan Tapan* irodalmi fesztivál 2012. október 16-26. között zajlott Jereván, Dilidzsán, Vanadzor örményországi városokban – az idén 500 éves örmény könyvnyomtatás megünneplésének részeként. Az évfordulónak köszönhetően idén Jereván viseli a *Könyv Világfővárosa* címet, és a fesztivál keretében megtartott irodalmi felolvasások, szakmai kerekasztal-beszélgetések, íróműhelyek szintén mind ennek a jeles évfordulónak a tiszteletére hívódtak létre. Az irodalmi fesztivál záróünnepségének keretében levetítették *Hájr Méhr* című dokumentumfilmemet is, és rövid beszélgetés keretében tudathattam az erdélyi és magyarországi magyar-örményekről – kellemes meglepetés volt értő és kíváncsi közönségre találni a jereváni Henrik Maljan Művészmozi otthonos vetítőtermében. Kiutazásom támogatásáért ezúton mondok köszönetet a Fővárosi Örmény Önkormányzatnak. A fenti szövegrészletek egy nagyobb, később publikálendő úti esszé fragmentumai.

Dilidzsán – „etnográfiai” utca, rekonstruált tradicionális örmény házakkal (A szerző felvételei)

vül 25 külföldi és 44 örményországi író, költő, esszéista, publicista, kritikus. És még ki tudja, miféle műfajok képviselői – lehetlenség mindenkivel összebarátkozni ennyi idő alatt, és szintén lehetlenség a manapság az irodalomban divatozó műfaji leágazások szövevényeit követni, megnevezni, netán azonosítani. A Literary Ark, azaz 'írók bárkája' névválasztás zseniális a maga nemében: mi, írók, nem pusztán abban lettünk Noé követői, hogy Örményországban kötöttünk ki (ha nem is az Ararat hegyén), hanem abban is, hogy ezekben a poézis számára igen nehéz időkben is figyelmeztvén a múzsák szavára, valamiféle általános érdeklenség-özönvízből próbálunk értéket átmenteni, írásaink által lelkesedést át-csempészni a bizonytalanok tűnő holnapba. Persze itt meg is állok a poétizálásban, mivel semmiféle szövegnek nem tesz jót az érzélgősség. A fesztivál Jerevánban kezdődött, s már a reptéri kacskaringózó, szinte egyórás vízumsorban ki lehetett szűrni, kik az írók, költők. Néhányukhoz odamegyek, bemutatkozom, alakul a hangulat. Minden gép csupán hajnalra éri el a Kaukázust, étellel teli a reptér, egy albán költőnővel azonnal egy hullámhosszra kerülünk – be kell várni még néhány gépet, mondják a kis szervező önkéntesek, akik olyan frissek, mintha csak most hajtották volna le a délutáni kávéjukat valamelyik naposabb teraszon. Legalább két órát beszélgetünk így a reptéri váróban a tiránai Mirával, miközben a jereváni éjszakás taxisofőrök megpróbálnak beverbuválni kliensként, rögtön leörményeznek, örményül próbálnak szót érteni velük, saját maguk lealkudva saját viteldíjukat, de így sem megyünk velük, sőt, örményül sem tudunk jobban. Mikor már harmadszorra jön ugyanaz a taxis ugyanezzel a csalival, mosolyogva legyintünk mindketten. Reggel van, mire beülünk végre a

mikrobuszba, végigautózunk a csiricsárén kivilágított jereváni Las Vegason, el a konyakgyárak monumentális épületei előtt, az egyikről albán kolléganóm úgy véli, a citadella lenne. De nincsen ott citadella, csupán Jereván belvárosának ilyenkor még fakó fényei pislákolnak fel, körvonalazódik egyre az ébredező, lassan élénkülő város, valóságá válik a komótosan pirkadó hajnal az ég vetítővásznán.

*

Ezt a szobát még ma le kell cserélni, aludni itt képtelenség. Az Ararat Hotel kis, petróleumszagú szobájának ablaka a jereváni környékre néz, alig három órát sikerül aludnom. De a legborzalmasabb a benzingőz, nem lehet levegőhöz jutni, így kezdődik jereváni tartózkodásom. Nem hagyom, hogy mindez kedvemet szegje, bár tudom, nem lesz egyszerű átvinni a szobacserét, mégis nekiveselkedek. A recepciós kislány (van vagy 17 éves, miközben a problémámat magyarázom neki, az ajtó üvegében nézegeti magát, igazgatja számomra indokolatlannak és fölöslegesnek tűnő melltartóját) azt mondja, hogy a főnöke arra kérte, szolgáltassa meg ő is a szobát – de hát ő nem érez semmi zavaró szagot itt. Én meg igen, és hát mit ad Isten, én lakom benne, szóval vagy kicserélik, vagy most rögtön felhívom a Kultuszminisztériumot, és ők fogják kicseréltetni, ugyanis én az ő vendégük vagyok itt. Természetesen azonnal hatalmas szobát kapok, kisebb bálterem méretűt, mérsékelhető világitással és akkora ággal, hogy abban bizony annak idején kolozsvári egyetemista korunkban öten is hálásan és boldogan elaludtunk volna, akár minden nap. Ezért érdemes volt harcolni, de már vár a másik had, hacsak nem szemtelenség a lelkes házigazdáink által szervezett igen-csak sűrű programot így nevezni. Még egyszer ki kell mondanom: embertelenül sűrű.

Vendéglátóink mindent meg akarnak mutatni nekünk – csakhogy így mindenre nagyon kevés idő jut egyenként, nem tudunk elmélyülni igazán az élményekben, nem tudunk szabályszerűen és lelkünk kíváncsi szerinti iniciálódni az örmény kultúrának a felénk képviselt újdonságaiba: márpedig ezért jöttünk ide. Éppen csak, hogy belesünk ennek a kaukázusi, titokzatos kultúrának a kulisszái mögé, és így valamiféle hiányérzet jár át az egész utazás során, valami olyasféle, mint kapkodva evés után az elkerülhetetlen éhen maradás.

Kódexkiállítás

A Nemzeti Múzeumban kódexkiállítást tekintünk meg az örmény könyvnyomtatás 500-ik évfordulója alkalmából – meghökentően tömör kiállítvány, semmiképpen sem elég rá egy óra. A múzeumi idegenvezetőnek megígérem, hogy visszajövök még hozzá, ha alkalmat tudok rá keríteni a mostani ittlétem alatt. Mindenképpen vissza kell jönnöm valamikor, mivel amikor fellelkesültem újságolom neki, hogy most először láttam Aniból, az őseim egykori városából származó tárgyat – egykori kódexírók 13-14. századi magas, bőrtüllesztett, összecukható halász-székhez lenne hasonlatos távrolól, azonban közelebről

szemügyre véve elárulja finom, dúsan faragt díszítése: ennél kevésbé profán, előkelőbb célokat volt hivatott szolgálni, – mosolyogva mondja, hogy ilyesféleből szobányit tud mutatni még nekem, ha érdekel. Közben annyira lázba jövök az Aniból származó tárgyi kultúra ígéretétől is, hogy könnybe lábad a szemem – író társaim furcsán néznek rám.

*

Délután valósággal átszaladunk a Paradzsanov Múzeumon, ha nem töltöttem volna el ott már egy egész napot előző látogatásomkor, most rettenetesen dühös lennék attól a hiányérzettől, amit a sebtében, félig megélt élmények okozhatnak. Majd még gyorsan benézünk a mellette levő Szurp Szárkisz templomba, ahol éppen zajlik a mise, pontosabban oly harmóniával zeng, hogy nem tudjuk kikerülni, meg

Paradzsanov inge – a szerző a Paradzsanov Múzeumban

kell pihenni a futásból: a templom utcai frontjára szerelt hangszórókból úgy hangzik, angyalkórus énekel. Meggyőződés, hogy felvételtől megy az egész, mivel annyira szabályos, kiforrott, tökéletes a hangzás – de bent a templomtérben alázatos leánygyermekből álló kórus énekel, alig 15-18 évesek lehetnek, földbe gyökerezett lábakkal állunk ott vagy fél órát író társaimmal. Aztán a leánykórus mintegy vezényszóra kivonul, a templom közönsége pedig azonnal térdre borul: a pap egyedül énekel a *Ter Voghormiát*. Ha előző örményországi utazásomkor Geghard sziklába vájt templomterében éreztem meg egyértelműen az isteni jelenlétet a felzendülő liturgikus ének kifogástalan, sziklát is meglágyító dallamában, úgy most itt, ebben a dalban mutatkozott meg az Isten, tagadhatatlanul, és ha nem lenne képzavar, talán azt mondanám, kézzel foghatóan. És míg az alázatos hívek földre borulva, hangtalanul hallgatták végig ezt a leírhatatlan csodát, addig én félhangosan a pappal dúdoltam az *Uram, irgalmazz!*-t – és abbéli igyekezetemben, hogy az elzengett dallamokból megpróbáljak vajmi Istent kicsenni a magam számára, magamba zárnai, lélek-émlékké csiszolni a nehezebb napokra, elmulasztottam még letérdelni is.

Nem tudom, mennyi idő telhetett így el, de arra eszméltem, hogy a csoportból már csak egyedül én vagyok a templomban, és kint sem volt már senki, mindössze a szentképáros öregasszonyok, akik siránkoztak, hogy ma sem adtak el jól, s kérve kértek, vennék már valamit, no, meg a sorjázó egyforma fehér Zaporozsecek, mintha egy másik időből idefeledve – meg a távolban az alkony az Ararát mögött. Még nem ismerem a várost, ekkor még nem, még sincs semmiféle ijedtség bennem. Feltöltődtem valami istenivel, és amúgy meg az a sok

író akkora csődületet alkot, mint legalábbis valami tüntetés, nem lehet oly nehéz rájuk bukkanni. De máris értem küldtek – a bájos Lujza egész utazás alatt rám van állítva, ha netán elbóklásznék, vissza tudjon vezényelni annak rendje és módja szerint a csoporthoz.

*

Haghpat Szajat Nova kolostor

Elindulunk az „íróbusszal” Dilidzsan felé, ahol majd pár napig szakmai kerekasztal-beszélgetéseket tartunk, meghányva-vetve az irodalom mai problémáit – délutánonként pedig Lori tartomány kolostorait látogatjuk végig, Hagarcint, Odzunt, Gosavankot, majd Haghpatot, Szajat Nova egykori kolostorát is felkeressük. Jereván után kis idővel az utat hirtelen magasodó, kopár hegyek övezik, nem lehet aludni, még akkor sem, ha az éjszakát kis híján átbeszélgettük társaimmal. Meg akarom tanulni a hegyek összes gyűrődését, pontosan akarok emlékezni a kövek pliszéire, mintha a szülőföldet tanulnám. Ígéret szerint a Szeván-tónál fogunk ebédelni, és már elképzelem, hogy biztosan iskánt eszünk majd, herceghalat, a pisztrángfajját, amely kizárólag ebben a tóban lakozik. Immár három napja faljuk Örményországot napi kötelező három lakoma keretében, nem is tu-

dom, hogyan jut időnk másra. Minden étkezés emlékeztet egy kissé gyerekkorom erdélyi parasztlakodalmaira, ugyanakkor titokzatosan ismeretlen is, mohón felfedezendő ízekkel. És ezen a napon jövök rá – akkor, amikor végül is társaim elkapkodják előlem a herceghalat, de előtte el a tabulét meg a korianderes céklasalátát is, amikor nekem már csak az utólag a konyháról rendelt, kőhöz csapkodott húsból készült, szivacsos *kjufta* jut, – hogy mi itt és most fel akarjuk falni Arméniát, magunkévá próbáljuk tenni mindazt, ami tucatnyi napba befér ebből az országból. Mintha egy végeláthatatlan lakodalom lenne ez az egész, profán frigy, melynek égisze alatt bekebelezzük az országot ízeivel, illataival, színeivel, dallamaival (és még mi min-

Dszegh – a régi temető

dennel) együtt, eggyé válunk vele valamilyen módon, hogy aztán méltó élménybeszámolót írhatunk abba a közös irodalmi kötetbe, amely az utazást követően, annak eredményeképpen kiadatik Jerevánban.

Zeneagapé

Szil-Vay Ingrid zongoraművész

November 25-én nagy sikerű előadást tartott Puskás Eszter énekművész és együttese

Nagyszerű hangversenyt tartott október 28-án Kátainé Szil-Vay Ingrid zongoraművész az Örmény Katolikus Lelkészség fogadótermében. A közel egy órás műsorban Mozart, Chopin és Debussy művek hangzottak fel. A nagy siker miatt egyre több ráadást „követelt ki” a hallgatóság, melyet a művész nő szívesen teljesített. A finom sütemény mellett beszélgetve még sokáig maradt együtt a társaság.

Az eddigi sikereken felbuzdulva folytatjuk a Zeneagapét a hónap 4. vasárnapján, a 16,30 órakor kezdődő örmény katolikus szentmise után a Budapest, XI. Orlay u. 6. szám alatti templomunkban.

A tervezett műsor: **December 23-án DJ. Szongoth Gábor** Karácsony CD IV.

Szeretettel vár mindenkit: *Szongoth Gábor*

Bálintné Kovács Júlia

Örmény gyökerek Tellmann tanár úr családjában (4. rész)

„Körséta a januári Szamosújváron” (Brassói Lapok 1935. I. 31. 8. oldal)

„A MŰKEDVELŐ FRONTON (...) nagyobb az élénkség. A leszegényedett magyar s örmény társadalom teljesen a kultúra eme oázisára húzódott vissza. (...) Legutóbb a Vasgyáros-t mutatta be a tehetséges műkedvelő gárda Enyedi Bálint stílusos rendezésében. Az első előadásra a közönség kétharmada nem kapott jegyet! Kint rekedt! Amiből méltatlankodó apróbb botrányok is keletkeztek. (Ilyen „botrányok” csak keletkezzenek!) E. Károly Juci, Szóts Béla, Bokor Böske, Begidsán Ferenc, Veres László, Tarisnyás Nusi szép és jól átértett játéka vitte sikerre a darabot.

De a lelkes műkedvelők nem állnak meg! Már is készülnek az „Ida regénye” bemutatójára. Itt Bátor Mártonné, Áján Szávu, Fülöp Janka, dr. Mihály Manó, Jagamos Mancsi, Újfalvi Irén vállaltak szerepeket. Egy harmadik garnitúra – a „Vadvirág” készül, amit a róm. katolikus szalonzenekar segítségével mutatnak majd be. Dudutz Ilonka, Herskovits Béla, Tarisnyás Antal vannak már eddig „lekötve” a főszerepekre, a kisszerepekre most folyik. Ditrói Puskás Béla, a kolozsvári Magyar Színház széphanjú színésze is megígérte, hogy lejön játszani a „Vadvirág” előadásaira.

A műkedvelő életről való cikkrészből nem maradhat ki Juhász Ernő festőművész neve, ő festi az ízléses, művészi szépségű díszleteket, amik nagymértékben emelik az előadások hatását.”

És még egy hír ugyancsak Sztojka László tollából, ezúttal is a Brassói Lapokból, az 1935. IV. 4-én megjelent számban.

„A Magyar Műkedvelők Egyesületének közelebbi újdonságai: „A három sárkány” (Hunyadi Sándor színműve), „Cigányszerelem”, Juhász legény, szegény juhászlegény”, „Lili”, „Erdészlány”. Ilyen gazdag műsortervezet nem igen akad kisvárosban.”

Végül a Keleti Újságból idézek egy tudósítást, amelyet Flórián Tibor küldött be Szamosújvárról, és 1943. január 13-án jelent meg. Ebből a tudósításból az egyesület történetéről is megtudunk egyet-mást.

„A „MAGYAR MŰKEDVELŐK EGYESÜLETE” újra megkezdte működését, és január folyamán egy-két új szereplő kivételével a régi szereposztásban, Begidsán Ferenc, Burcsa Magda, Duducz Ilonka, Enyedi Bálint, Gábor József, E. Károly Juci, Lulay József, dr. Mihály Manó, Nádor Béla, Rácz József, és Voith Ernő közreműködésével a „Harangvirág” c. Vígjátékot adják elő. A nagy múltú egyesületet 1910-ben Gábor József szervezte meg, és 1922-ben Novák Ferenc igazgató tanító elnöksége alatt nyerte el a törvényszéki bejegyzéssel a hivatalos jóváhagyást, mint a trianoni sorsra jutott magyarság egyetlen ily nevű egyesülete.

1938-ig, – amíg az államhatalom meg nem akadályozta működését – folytatta áldásos, nemzetnevelő tevékenységét, és ezalatt több mint száz darabot adott elő, – köztük a „János vitéz” – 120 szereplővel. Többször vendégszerepelt Désen, Széken és Bethlenben. A város közönsége osztatlan lelkesedéssel fogadta az Egyesület újraéledésének híretét.

Dr. Kelemenné Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit

Karavánúton Örményországban, Besse János utazása 1830-ban*

(Elhangzott a Magyarok Házában, 2012. október 18-án – 2. rész.)

Július 21-én ragyogóan szép reggelre ébred a tábor. A csúcsnak nekivágó csoport a tudósokon és a mérnökön kívül hús, önként jelentkező kozákból áll. Kétnapi ételmezt vételeznek, majd elindulnak a Fekete-hegyek felé. Ott fent éjszakáznak, majd július 22-én hajnali háromkor indulnak neki a hóborította ormoknak.

A fennsíkrol a csúcs felé már csak négy ember kapaszkodik, a megretkült levegőben három elterül a havon pihenni, a negyedik a töméntelen sok legyőzhetetlennek látszó akadályon diadalmaskodva, felér a csúcsra. A tábornok – aki kíséretével a fennsíkrol messzelátóval figyelte a kivételes teljesítményt – azon nyomban háromszoros sortűzzel üdvözölte az Elbrusz meghódítását.

A pompás győzelmet nagy lakomával ünneplik meg. Hivatalosak erre a környező törzsek vezetői is, mindannyian gazdag ajándékokat kapnak a tábornoktól. Az utolsó tábor helyén, a fennsíkron emlékkövet állítanak fel, megörökítik az expedíció sikerét.

Az emléktábla szövege a következő:

I. MIKLÓS minden oroszok cárja uralkodásának idején, 1829. július 8-tól 11-ig itt táborozott a kaukázusi határvidék parancsnoka

GEORGIJ EMÁNUEL lovassági tábornok.

*Radó-Tardy: Világjáró Besse János – Táncsics könyvkiadó, Budapest, 1963

Vele voltak:

14 éves fia, GEORGIJ, az orosz kormány által kiküldött akadémikusok: KUPFFER, LENZ, MÉNETRIER, J. MEYER, valamint VANSZOVICS, bányaügyi tisztviselő,

JOS BERNARDACCI, az ásványvíz források mérnöke, és J. BESSE, magyar utazó.

Az akadémikusok és Bernardacci, elhagyván a 8000 lábra a tenger szintje felett elhelyezett tábor, 10-én felhágtak az Elbruszra 15700 láb magasságig, de a csúcsát, 16 330 lábat egyedül **csak a kabard KHILAR érte el.**

E szerény kódarab adja át az utókoroknak amazok nevét, akik elsőként törtek utat az eddig elérhetetlennek tartott ELBRUSZRA! (Az útinaplóban közölt különbség a Besse által használt nyugati naptár és a régi orosz időszámítás eltérésében leli magyarázatát. Itt kell megjegyezni, hogy Khilar a csúcsról lehozott egy darab bazalt követ, ezt a tábornok két egyforma részre törtette szét, az egyiket Szentpétervárra küldte, a másikat pedig átadta Bessének, hogy juttassa el azt a pesti Nemzeti Múzeumnak.)

A nagy vállalkozást végrehajtották, visszafelé indul az expedíció. Besse az akadémikusokkal beszélget, és szakértő felvilágosításukból megismerkedik a Kaukázus hihetetlenül gazdag növény- és állatvilágával.

Július 30-án ismét „rokoni” találkozás vár Bessére. Egy nogaj-tatár herceg

– BESZLIN-TAGANOV – érkezik a táborukba. Tartása nemes, modora előkelő.

„Észrevettem, hogy a kíséretiinkhöz csatlakozott valamennyi főnök közül ennek a fiatalembernek az arcvonásai hasonlítanak leginkább a magyarokéhoz.” – írja Besse. A tatár herceg rövidesen népének különösen saját családjának magyar származását emlegeti.

Kiszlovodszk fölött egy fennsíkron tábori búcsúvacsorára gyűlnek össze az expedíció résztvevői, de még előtte a tábornok megmutatja honfitársának a hely nevezetességeit. Nagy magaslati fürdőhely alapjait rakják le itt. A szép szálloda már elkészült, kitűnő vendéglővel. Augusztus 2-án dobpergés és trombitaszó ébreszti az expedíció résztvevőit. Ez a búcsú, a társaság szétszéled.

Besse János még Konsztantynogorszkig, a területi székhelyig elkíséri a tábornokot, élvezi a vendégszeretetét, ott fog tőle ajánlólevelet és fegyveres kíséretet kapni további útjához.

Előbb Nalcsik hegyi erődjébe, majd a Magyar nevű helységhez szándékozik utazni. Indulás előtt még egy nagy lakomán vesz részt, amelyet tűzijáték és bál követ, és amelyre hivatalosak az orosz és a környékbeli előkelőségek is.

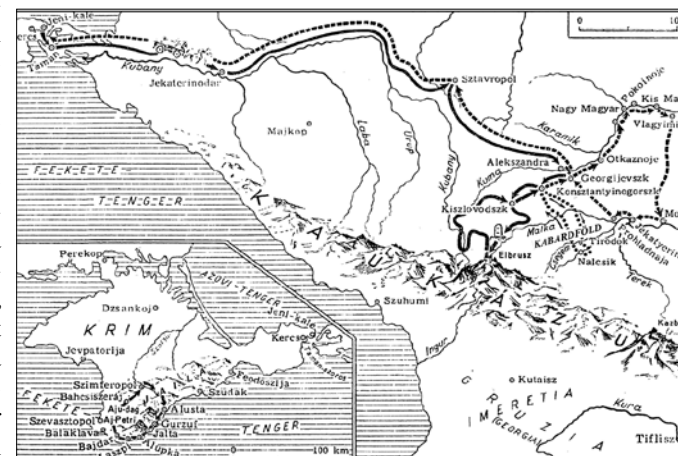
Besse annyira megnyerte a rokonkutatás gondolatának a nagyhatalmú Emmanuel tábornokot, hogy az külön futárt küldött Nalcsikba, a kabardföldi erősségbe, hogy a magyar származású DUGUR

és BALKAR törzsek murzái legyenek ott augusztus 12-én.

Besse augusztus 9-én hagyja el a hóforrások vidékét, megint kozák kísérettel. A völgyekben orosz táborok és erősségek között visz az út, fenn a hegyekben, erdőkben a helyi törzseké a hatalom. Az utak néhol ijesztően összeszűkülnek, másutt zátonyról zátonyra gázolva lehet csak átkelni a sebes folyású, vesztettül erős sodrú hegyi folyókon. Az utas élete ilyenkor lovának nyugalman, biztonságán múlik. Ha a ló megijed, lovasával együtt eltűnik a zúgó áradatban.

Aztán barátságos, buja hegyi legelők között visz tovább az út, kabard pásztorok legeltetik nyájukat, sőt földművesekkel is találkozik az utas. (A kabardok nem tévesztendők össze a kabarokkal. A kabarok a cserkeszek egyik törzse, a kabarok a Fekete-tenger melléki kazár-törökség egyik törzse, akik csatlakoztak, 8. törzsként, a honfoglaló magyarokhoz.)

„Számítalan sok arató, izmos emberek, olyanok, mint Magyarországon” – jegyzi fel naplójában Besse. Feltűnik neki, hogy a gazdag hercegek éppoly egyszerű, fény-

űzés nélküli házikókban laknak, mint a közönséges harcosok. A magyarázat igen logikus: a nép felháborodna, ha azt látná, hogy a herceg elkülönül tőlük.

Erőltetett menetben érkeznek meg Nalcsik várához. A vár parancsnoka az az USAKOV tábornok, aki csapatainak egy részével az elbruszi expedícióban is részt vett. Besse elragadtatva nyilatkozik a tábornoknak és észét származású feleségének kedvességéről, kulturált házukról. Amióta hazáját elhagyta, ilyen finom helyen még nem szállt meg. Itt találkozik korábbi ismerősével, MISSZAOSZT herceggel, akivel ismét a magyar rokonságra terelődik a beszéd, és a herceg – mint ha csak napjainkban lennének – felveti a „kulturális kapcsolatok” gondolatát. Ő maga szívesen utazna Magyarországra és ugyancsak szívesen fogadna törzsénél magyarokat, akik időről időre (alaposabb megismerkedés végett) felkeresnék.

Augusztus 12-én végre megjötték a várvavárt dugurok. Besse így számol be erről a találkozásról: „*Úgy érzem, mint ha magyar nemesek léptek volna be a szobába, akik sohasem tagadták meg nemzeti viseletüket s még máig is megőrizték azt a higgadt, komoly és nyílt arckifejezést, amely az igazi magyaroknál oly természetes. Az ifjabbik szemre olyan volt, mint egy magyar huszár, cserkesz kabát volt rajta...*”

Az idősebbik dugurt Kazai-Kubancsejvnek hívják, Besse nyomban felhívja a figyelmünket a magyar Kazay családra. A fiatalabbiknak, az „atillás-kucsomás magyar”-nak a neve még nagyobb hatást tett rá: Devlet-Tuka-Besselat. Az útinapló sorai között harsog az ujjongás: íme, nemcsak nemzetének, hanem tulajdon családjának rokonát is megtalálta.

Az idősebbik dugur-vezető szavairól így számol be Besse: „*Őt néptörzs – a dugur, a balkar, a kuljam, a bizingi és az uruszié – a magyarok valóságos lezármazói, együttvéve magyaroknak hívják magukat, így ismerik őket a Kaukázus többi népei, sőt az oroszok is. Apáról fiúra szálló hagyományból tudják, hogy a magyarok más országokat mentek keresni és most a Duna mentén élnek. Hajdani nyelvüket már elfelejtették, de mind az öt néptörzs megérti egymást, és a nyelveik teljesen különbözik a Kaukázus többi nyelvétől.*”

Besse János a nalcsiki kirándulás után visszatér Konsztantynogorszkba. Pártfogója, Emmanuel tábornok meghívja ebédre, s Besse ekkor előterjeszti új kérését. A legendás Magyar nevű helységbe kér utazási engedélyt, onnan pedig Mozdokig, és ezután nyugatra fordulva óhajtja elhagyni a Kaukázus vidékét.

Honnan vette értesüléseit a Magyar nevű városról Besse? A könyvében Pallasz, Reineggs, Klaproth és más utazók feljegyzéseire hivatkozik. (Pjotr Szimon Pallasz, neves orosz természettudós 1780-ban és 1787-ben járt a Kuma folyó partján. Első ízben harminckét, másodszerre pedig már csak négy épület maradványait látta.)

Besse tehát búcsúzik vendéglátóitól, búcsúja ezúttal nem: „vizontlátásra”, hanem: „istenhozzád”.

Postakocsival megy Maszlovkut-ig, itt Bessének egy orosz parasztot kell felfogadnia, hogy az elvezesse Nagy Magyarba. Az út tele van cserjékkel, bozóttal, ezek csaknem eltakarják a különféle korszakokban végzett ásások nyomait. A Kuma-folyó két partján falvak, gondosan megművelt földek, szép szőlők. Amit a régi utazók Nagy Magyar-nak neveznek,

annak most Olu a neve. Besse tekintete sóvár izgalommal jár körül. Keresi a hajdani nagyság, pompa nyomait.

„*Még a romok is a kapzsiság zsákmányává lettek.*” – jegyzi fel naplójába. Valami azonban mégis magára vonja a figyelmét. Színes téglák: pirosra, zöldre, kékre vannak mázolva, valamikor Magyar város palotáinak külső falát díszíthették. Most új telepések használják fel igénytelen házaikhoz. Az új telepések németek. Szorgalmas, tiszta, pedáns németek. Házaik mellett vagy negyven másik épületben grúzok és örmények laknak. Az örmény negyedben egy szép tiszta ház elülső fala csupa színesre mázolt téglá.

Kapuja felett a falba illesztett két fehér márványlap, rajtuk felírás ismeretlen betűkkel. Besse másolni kezdi. Közben kilép a házából az örmény kereskedő, megszólítja az utazót. Szívesen felel a kérdéseire, de a rejtélyes írást sem ő, sem az utóbb odalépő mollah nem tudja megfejteni.

A Kuma partján egy bolthajtásos épület maradványait fedezi fel. Az építmény alsó része víz alatt áll. Ki tudja, tán földrengés pusztította el a régi várost, vagy árvíz borította el? Ahol a legtöbbet várta Besse – ott semmi eredmény.

A huszonöt versztányira fekvő Kis Magyar felé veszi útját. Ez egy Karszinszkij nevű, gazdag földbirtokos tulajdona. Csinosan kiépítette az utcákat és pompás bortermel itt. De Besse sajnos, semmiféle érdemleges információt nem kap, üres kézzel, csalódottan indulhat tovább.

Útjának következő célja Mozdok városa. Az út egy darabig még továbbra is a Kuma-folyó mentén vezet. Az egyik oldalon tatárok, a másikon kalmükök. Ez két külön világ. A tatárok közép-ázsiai nép, a türk nyelvcsaládhoz tartoznak. A

kalmükök azonban mongolok. Dzsingisz-kán utódainak nyugati töredéke ez a nép.

Besse a pusztában lovagol, elég gyakran akadnak útjába harminc-harminc kubitából álló tatár-táborok, mint pl. a képen látható, Nagy Magyar romjai mellett lévő. Sok a szarvasmarha és a tevé, Besse itt lát először nagytestű, fehér tevét.

Mozdok előtt örmény állattenyésztők és marhakereskedők telepén lovagol keresztül. Ezekről a fáradt lovai helyett hiába kér frisseket, de ingyen zabbal szívesen ellátják az állatait. Szállást egy népes és szíves örmény családnál kap. Mozdokban is mindenekelőtt a magyarok nyomait kutatja, hiába. Ezért kénytelen az idefelé már megtett útvonalon visszatérni a Krím-félszigetre. Odavárja a hazai híreket, és ami még fontosabb: a hazai pénzt útjának folytatásához.

Mozdokot augusztus 21-én hagyja el, a krími Szimferopolba tér vissza. Útközben naplójába a következő sorokat írja: „... *A Kaukázus vidék oly gazdag természeti kincsekben, hogy felmérhetetlen forrásokkal szolgálhat az orosz kormányoknak. (...) A cár arra törekszik, hogy bekebelezze ezeket a hatalmas, dúsgazdag területeket: birtokba vételükkel az orosz korona legszebb gyöngyéhez fog jutni. Az oroszoknak még sok nehézségük lesz itt...*”

1829. szeptember 8-án érkezik meg Szimferopol-ba. Pénze fogytán, hírt nem kap hazáról, türelmetlenül várakozik, de megjártassa a gondtalan utazónak, egy bőkezű, lovagias nemzet küldöttének szerepét, és még ebben a nehéz helyzetben is új barátokra tesz szert. A hölgyek valósággal rajonganak ezért a fiatalos szenvedéllyel mesélő, magyarázó „tüzes magyar”-ért. Elhatározza, hogy amíg az otthoni pénz meg-

érkezik, kirándulást tesz a krími ten-
gerpartra.

Október 2-án hagyja el Szimferopolt.
A Krím-félsziget déli tengerparti város-
ait végigutazza, s elérkezik Bahcsisz-
rájba, az egykori kháni fővárosba.

Így ír: „*Még látni a gazdag múlt ma-
radványait, a vidék oly szép, a föld
olyan termékeny és az éghajlat olyan
enyhe, hogy már külföldiek is igyekez-
nek földet szerezni itt.*”

Szimferopolba visszatérve ismét a
szorongó várakozás napjai következ-
nek, mígnem végre, csaknem fél eszten-
dei némaság után, Odesszán át bécsi le-
vele érkezik, benne a várva várt pénz-
küldemény.

A kaukázusi parthoz legközelebb eső
nagy kikötőben, Feodoszijában szövi to-
vább nagy és merész terveit Besse Já-
nos. Sajnos, a tél folyamán kereske-
delmi hajó nem indult kelet felé, és ez
négy hónapi késedelmet, négy hóna-
pi tétlenséget jelentett. Csak 1830 ápr-
ilisában talált megfelelő hajót. Az út-
irány Trapezunt. Innen indul hamarosan
a karaván a kopár örmény hegyek felé.
Besse csatlakozni kíván ehhez a kara-
vánhoz.

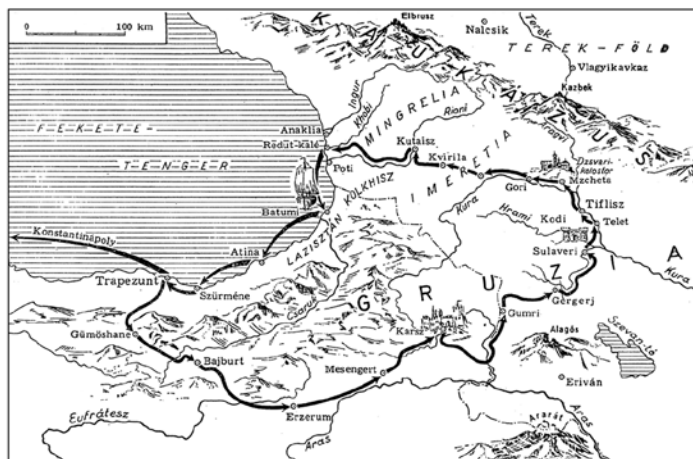
Örményország ősi
és gazdag kultúra ha-
zája. Sokszor érte tá-
madás, sokszor kel-
lett függetlenségét
fegyverrel megvé-
denie a külső ellen-
ség ellen, míg vé-
gül az ötödik szá-
zadban a perzsa hó-
dítás letörölte a tér-
képről Arménia ne-
vét. Formálisan egy

ideig még örmények kormányozták per-
zsa helytartókként az országot, de az ide-
gen elnyomás egyre erőszakosabbá vált
és az örménység nagy része diaszpórába
kényszerült.

Világszerte, Madrasztól Velencéig és
Párizsig, örmény kolóniák alakultak, az
őshazában maradt örmények pedig rész-
int az idegeneket kényszerültek szol-
gálni, részint a legszörnyűbb üldözteté-
seket szenvedték. Az elnyomók és elnyo-
mottak nemzeti ellentétét még jobban ki-
élezte a vallási különbség: az örmények
keresztények, a perzsa és török hódítók
muzulmánok voltak.

Az orosz-török háborúk során és fő-
ként Grúziának Oroszországhoz való
csatlakozásával a tizenkilencedik század
elején megjelentek az orosz fegyverek
Örményország határán, és az örmény nép
előtt megcsillant a felszabadulás remé-
nye. Ekkortájt indult karavánútra Besse
János, hogy a török Trapezuntból az ör-
mény hegyeken keresztül Grúziába, an-
nak fővárosába jusson.

A karaván 1830. április 25-én elindul.
Résztevői Bessén kívül tizenhárom tö-

rök utas, egy perzsa kereskedő, és két
örmény. Harminc lóval indulnak. A ka-
raván menetterve: óránként másfél mér-
föld, naponta egy-egy, előre meghatá-
rozott útszakasz. A táplálék néhány to-
jás, egy csupor kecsketej és egy kevés
árpakenyér. Reggel lassan, kényelmesen
málháznak, és alaposan bereggeliznek,
hiszen naplemente előtt egy órával fog-
nak csak megállni, addig egyfolytában
étlen- szomjan vonulnak. (A keleti em-
ber nehezen indul el, de ha egyszer elin-
dult, bámulatos szívóssággal bírja a fá-
radalmakat.)

Trapezunt és Erzerum között több
mint ötven ízben kell átgázolni veszettül
sebes, hegyi folyókon. Az út egyre ne-
hezebb. Az utasok leszállnak a lovakról,
gyalog gázolnak a sebes folyású vízben,
lábuk alatt meglazulnak a kövek.

Besse János leghátul bandukol. Egy
pillanatra megáll, felnéz előre, a magas-
ba, és megdermed a réműlettől: hiszen
az a vonal, amely tőle az élen haladó lo-
vasig vezet, majdhogy nem függőleges.
És ugyanígy folytatódik az út további
három, keserves napon át.

Gümöshane az a város, amely előtt
Paszkievics tábornok alig két évvel az-
előtt táborozott, itt már láthatók a hábo-
rú nyomai.

Besse így ír útinaplójába: „*E várostól
egészen az Eufrátesz folyóig fájó szívvel
látni a hajdani Örményországot - mint-
ha a természet maga is kárhozatra ítél-
te volna. Mert a természet, ami alaktalan
és kopár hegyet, ami meredek és ijesztő
sziklászirtet csak talált, azt mind ide rak-
ta. S ez a sivár kép folytatódik, ismétlődik
a Taurusz hegység legtöbb részén, egész
Örményországon keresztül.*”

Folytatjuk

Károlyházy Gyula

Fejhajtás az Ősök előtt

Életem útját járva
lábam, ha megremeg
az Őseim példája
előttem ott lebeg.

A lét célját rejti még,
de küzdök Emberül
útmutatásul az Ő szavuk
zeng legbelül.

Csak a változás állandó:
Jöhet Árnny is, Fény is
törhet rám félelem,
vagy téboly, mégis:

Erős tű, fonál fűz
s az Ősöm szelleméhez űz.

Járom hát én is az ösvényt
melyet előttem jártatok
próbálván követni a nyomot,
amit hagyott a lábatok.

S ha nehéz cipelni a súlyt,
mi vállamat fájón nyomja
már büszkén látom: lábnyomom
én is otthagytam a porban.

(S minél nehezebb,
annál mélyebb!)
Azt hiszem, valahol
mégiscsak ez a lényeg:

Jelt hagyni mindannak, aki majd valaha
utánunk jön:

Hogy Múltam, Jövöm, Nevem és Hitem
van: Nektek ezt köszönöm,
Őseim.

(Elhangzott Károlyházy Frigyes temeté-
sén, 2012. július 24-én)

Balogh Anikó

Erdély a javából – Erdély a szívünkben

(3., befejező rész)

Hamar eltelt a hét. Túránk utolsó napján reggelire házigazdánk „terülj – terülj asztalkámat” varázsoltak elénk, a helyi finomságokból útravalót is csomagolhattunk. Hazafelé indultunk. Autóbuszunk a vulkanikus hegyekkel körülvett Erdélyi (Csíki?)-medencén keresztül, széles mezők és dombok között, majd folyó mentén kanyargott. Fájón jutott eszembe, milyen óriási és gyönyörű országrészekről fosztottak meg bennünket a trianoni egyezményel.

A Sebes-Körös partján rövid sétára kiszálltunk a Sonkolyos szorosban, s egy kis gyalogos függőhídon átkelve megcsodálhattuk a kövek között rohanó, sekély, tiszta vizű folyó mindkét oldalán magasodó, hatalmas sziklákat. Ezt a látványt már csak rajzocskával rögzíthettem, mert a fényképezőgépem kimerült.

Legközelebb Nagyváradon álltunk meg. A „Pece-parti Párizsból” – Magyarország egyik, hajdani, pezsgő szellemi központjából – épp csak annyit láthattunk, amennyi a fogékony lelkekben felébredt a visszatevés és mélyebb megismerés vágyát.

Először a Magyar Örökség-díjas Kiss Stúdió Színház egy rövidke, nosztalgikus előadásán kaptunk ízelítőt a város kulturális légköréből Kiss Törék Ildikó és Varga Vilmos művésze által.

Utána sietve megnéztük a Püspöki Székesegyházat, főbejárata előtt Szent-László bronzszobrát, egy-egy pillantást vetettünk a Körös partján az örmény származású Czárán Gyula (a „Bihar hegység apostola”, feltárója) szobrára, a Szacsvey Imre szoborra, a belváros szép szecessziós épü-

leteire, az EMKE Kávéházra, a Nagyvárad Napló hajdani szerkesztőségének házacskájára, a Nemzeti Színházra, a Korona Vendéglőre. Átmentünk a Fekete Sas palota átjáró csarnokán, megcsodálhattuk a Storno Ferenc által rajzolt, és Neumann Károly által megvalósított, gyönyörű, színes üvegablakokat.

Ady Endre egykori kedvenc cukrászdájának, a Müllerájnak épületében berendezett Ady Endre Emlékmúzeumban tett futó látogatásunk is maradandó emlék. A központi terem falaira helyezett tablón olvasható a költő életrajza, láthatóak váradai újságírói életének dokumentumai, szerelmeinek képei. Deák Árpád szobrászművész kezei nyomán a terem egyik felében életnagyságú bronz asztalka körül, bronz székeken bronz Ady Endre ül Juhász Gyula, Dutka Ákos és Emőd Tamás bronz alakjai között. Egy üres bronz székre bárki közéjük telepedhet... A két

Varga Vilmos és Kis-Törék Ildikó

kisebb teremben a költő – zöld filccel borított – íróasztala, rajta asztali lámpája és egyéb használati tárgyai, mögötte a széke, a fogason kalapja, sétatálcája, odébb fallióra s egy, a fent említett költői társaságot ábrázoló festmény látható.

A képzeletbeli gyöngysor láncszemeihez utoljára ezek a színes, nagyvárad emlékek kerültek.

Beszámolóom hiányos lenne, ha elmulasztanám felsorolni mindazt a többletet, amelyet a túravezetők tettek hozzá élményeinkhez saját szavaikkal, tetteikkel és hiteles egyéniségükkel.

Az autóbuszon nemcsak egyszerűen utaztunk, bóbiskoltunk, báméskodtunk, fecsegtünk, hanem mindig kaptunk Tőlük valamilyen szellemi és lelki táplálékot, amellyel megragadták és lekötötték érdeklődésünket.

dr. Issekutz Sarolta „armenológus” elmesélte az örmények nemzeti tragédiáját: mikor és miért menekültek el szülőföldjükről, az „ezeregytornyú Ani”-ből, hogyan találtak új életlehetőséget a székelyföldi Csíkszépvízen, Gyergyószentmiklóson és környékén, hogyan alapították Szamosújvárt (ahol az örmény katolikus levéltári anyagok kutatható gyűjteménye található), majd Erzsébetvárost, nyelvileg hogyan olvadtak be a magyarságba, emellett hogyan őrzik még ma is örmény-katolikus vallásukat és kulturális jellegzetességeiket.

Megtudtuk, hogy az 1848-as szabadságharcban 70 örmény főtiszt harcolt magyarként, az Aradon kivégzett 13-ból Kiss Ernő és Lázár Vilmos örmény gyökerű volt. Az örménység anyagilag támogatta a Magyar Tudományos Akadémiát és a Kolozsvári Nemzeti Színházat.

Számomra ezek új ismeretek voltak, úgy szintén, hogy Csíki Gergely, Kolozs-

Czárán Gyula szobra előtt Nagyváradon

vári Grandpierre Emil, Hollósy Simon, Agárdi Gábor és még sokan mások, szintén örmény származásúak.

Szarka György túravezető (aki a gyalogtúrán mindig előttünk haladt, és szinte utolérhetetlen volt) az autóbuszal megtett úton is kitett magáért, végig „szóval tartott” bennünket. Hallottuk, milyen hajdani, vulkáni működések hozták létre a Hargita különféle vonulatait, és hogy napjainkban is forr, dolgozik a föld mélye, mérgező gázok, kénes vizek és egyéb ásványvizek törnek a felszínre.

Megtudtuk, hogy néhány patakot gátal lezártak, tavak keletkeztek belőlük (például a csíkszépvízi tározó, vagy a bözödújfalui, egész völgyet elfedő tó) s azokat a helyeket „dugás”-nak nevezik.

Elmondta, hogy olyan zsákfalvakat látogatunk meg, melyek lakosságának nagy része a madéfalvi veszedelem, vagyis a székekelyek kiirtása elől menekült oda. Állattartással és fakitermeléssel foglalkoznak, más munkájuk alig akad. Az iskola és óvoda nyelve román. A katolikus vallás gyakorlása, s főleg a hittanórák teszik lehetővé, hogy a gyermekek megtanuljanak magyarul írni, olvasni. Tudatosította bennünk, hogy látogatásunkkal mi is hozzájárulunk

a helyiek megélhetéséhez, mint ahogy a korábbi magyar turisták anyagi támogatása révén létesült egy régi parasztházból szép, új faluház, ahová a más vidékeken dolgozó fiatalok haza járnak zenélni és táncolni.

Az út néhány szakaszán Gyuri „Bácsi” kérésére bármelyikünk szívesen olvastott fel egy-egy odaillő Reményik Sándor vagy Ady Endre verset.

Gyuri „Bácsi” felvilágosított bennünket több tipikus, gyakran hallható tájszó, székely kifejezés, (pl. örmények hajnala) szó-lás-mondás jelentéséről. Jókat neveltünk rajtuk, mert nagyon találóak és izések.

Ugyancsak derültünk Nyírő Józsefnek az „Úz Bence” című könyvéből felolvasott részleteken, melyekben a nagy erejű, életrevaló, furfangos tréfa-csináló túljár a gazdag, úri vadászok és népnyzó állami alkalmazottak eszén.

Humorban, nyelvi fordulatokban, lelki szépségekben bővelkedtek a Kóka Rozália (a Népművészet Mestere, népmese és népdalgyűjtő, mesemondó) „Egy asszon két vétkescskéje” című, bukovinai székely segítségjuteményéből felolvasott történetek is.

Olvasói levél

„... az erzsébetvárosi örményeknél megfordult a szabadságharc idején Petőfi Sándor is.”

Gazdovits Miklós régi olvasónk levelében azt írja:

„Az az úr, aki ennek az állításnak az igazát tagadja, nem olvasta Avedik Lukácsnak Szabad Királyi Erzsébetváros Monográfiája (Szamosújvár, 1896) c. könyvét, ahol a XXII. fejezet: „Erzsébetváros az 1848-49. évi forradalom alatt” 203. oldalán a következőket lehet olvasni:

„Márcz. 2. és 3-án véres harc folyt Medgyes elfoglalásáért... Ezen nap történelmi nevezetességű Erzsébetvárosra nézve, mert ekkor látogatták meg városunkat Bém, Petőfy, Czetz János és gr. Teleky Sándor ezredes...(eredeti írásmóddal).

Következik a leírása annak, hogyan mentette meg a fogságba eséstől „ezt a megszorult társaságot Papp Márton jeles honvéd huszár főhadnagya, Szenkovits László 4 pej lova segítségével.”

Köszönjük, hogy e jelentős történelmi tényre felhívta mindenki figyelmét.

Szerkesztőség

Köszönetet mondunk

az alábbi önkormányzatoknak, hogy 2012. évben az alábbi közös projekteket támogatták (2012. november 30-ig):

1. Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek XVI. évfolyam kiadását támogatták: Budapest Főváros I. ker. Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 50 eFt, II. ker. Örmény Önkormányzat 413 eFt, Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 400 eFt, XI. ker. Újbuda Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 50 eFt, XII. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 60 eFt, XIII. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 50 eFt, XIV. ker. Zuglói Örmény Önkormányzat 50 eFt, Fővárosi Örmény Önkormányzat 3.000 eFt, összesen 4.073 Ft-tal.

2. Fővárosi Örmény Klubot rendeztek: Fővárosi Örmény Önkormányzat és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület: január, augusztus és december (a decemberi klub támogatói voltak: II. ker.-, IX. ker.-, XI. ker.- és XII. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat); Budavári ÖNÖ április; II. ker. ÖÖ június; Terézvárosi ÖNÖ március; Józsefvárosi ÖNÖ szeptember; Ferencvárosi ÖNÖ és az EÖGYKE február; Újbuda ÖNÖ november; XII. ker. ÖNÖ október; XIII. ker. ÖNÖ július; XIV. Zuglói ÖÖ május hónap.

3. Támogatták az Örmény Katolikus Lelkészséget és múzeumot, könyvtár és levéltár kialakítását: a Fővárosi Örmény Önkormányzat 600 eFt; Budapest Főv. I. ker. ÖKÖ 50 eFt; II. ker. ÖKÖ 300 eFt; Terézvárosi ÖKÖ 0 Ft; VIII. ker. ÖKÖ 350 eFt; Ferencvárosi ÖNÖ 160 eFt; XI. ker. ÖKÖ 160 eFt; XII. ker. ÖKÖ 200 eFt; XIII. ker. ÖNÖ 50 eFt; XIV. ker. Zuglói ÖÖ 100 eFt; XV. és XVI. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 0 Ft. Összesen: 1.970 eFt.

4. Murádin Jenő: Magyarörmény paletta c. könyv kiadását támogatták: Fővárosi Örmény Önkormányzat 400 eFt; Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat 300 eFt; Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 400 eFt; XII. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 30 eFt; Zuglói Örmény Önkormányzat 50 eFt.

5. Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek archív számai digitalizálását és korrektúrázását támogatta a Józsefvárosi Örmény Önkormányzat 100 eFt-tal.

6. Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület működését támogatta a Józsefvárosi Örmény Önkormányzat 70 eFt-tal.

7. Az Erdélyi barangolás és Csíkszépvízi örmény családi találkozó projektet támogatta: Fővárosi Örmény Önkormányzat 300 eFt, Ferencvárosi ÖNÖ 100 eFt, Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat 50 eFt.

8. Az Országos Széchényi Könyvtár és a Budapesti Történelmi Múzeum: Örmény kultúra a Kárpát-medencében c. kiállítás, konferencia és katalógus (2013. március második

fele) projektet támogatta: Fővárosi Örmény Önkormányzat 400 eFt; Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat 500 eFt; Józsefvárosi Örmény Önkormányzat 50 eFt; Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 250 eFt; Bp. Főv. XII. ker. Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 150 eFt, összesen: 1.350 eFt.

9. *Aradi Vértanúk emlékünnepség* Budapesten: projektet támogatta: Bp. Főv. II. ker., Ferencvárosi-, XI. ker. Újbuda-, XII. ker.- és a Zuglói Örmény Nemzetiségi Önkormányzat.

Köszönetet mondunk mindazon **magánszemélyeknek**, akik 2012. évben adományaikkal hozzájárultak egyesületünk működéséhez, az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek kiadásához. Megkülönböztetett köszönet illeti a 10 eFt feletti magánadományozókat: Dr. Zabulik László, Dr. Tüzes László, Novák Ferenc, Szilágyi Jánosné, dr. Dobribán Marica, dr. Dettai Miklósné, Bocsánecz Mária, Sedlmayr Ella. Köszönjük, hogy gondoltak ránk.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Felhívás!

A focirajongók táborából, családi-, rokonkapcsolatokból két erdélyi örmény gyökerű labdarúgó, Karácsony Sándor és Zakariás József életének tanúit keressük! Az örmény gyökerű sportolókat megismertető cikksorozathoz keressük hiteles tanúkat, akik közlelrol ismerték az aranycsapat két játékosát, és életükröl, sportpályafutásukról hasznos adalékokat osztanának meg, esetleg levelezésüket, más dokumentumaikat a szerkesztők rendelkezésére bocsátanák. Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu. Az e-mail levél tárgyaként kérem írják oda: „örmény sportolók”. Segítségüket előre is köszönjük! (– a szerk.)

Szomorújelentés

A gyászoló család mély fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva tudatja mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

Párniczky Zoltánné Novák Mária (1914–2012)

szeretett édesanyját, nagymamát, dédnagymamát 2012. augusztus 13-án, hosszantartó gyengeség után, Teremtője váratlanul magához szólította.

Felejtethetlen halottunk hamvait 2012. augusztus 30-án – szűk családi körben – a Római Katolikus Anyaszentegyház szertartása szerint – a Farkasréti temetőben – férje sírjába csendben eltemették.

A gyászoló család

Emlékét kegyelettel megőrizzük!

A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió

Szentpéteri alkotóműhelyébe

várjuk szeretettel

Helyszín: a XI. Bp. **Gazdagrét-Csikihegyek Általános Iskola** földszinti technika terme. 1118. Bp. Csiki-hegyek utca 13-15.

Időpont: 2012 **október 1-től hétfőnként** délután **14 órától 16 óráig, 16h-18h-ig** gyermek alkotóműhely, **18 órától 20 óráig felnőtt** stúdiófoglalkozás.

Részvétel: anyagköltség **3000Ft/hó**

(támogatásoktól függően esetleg kevesebb is lehet)

Lehetőséget nyújtunk a különböző **ötvös** kézműves technikák, mint **ékszerkészítés**, vörösréz és sárgarézlemez **domborítás, forrasztás, öltözködés-kiegészítők** készítése, **tűzzománcolás** transzparens zománcokkal, **huzaltechnikák, kőfoglalás** megismerésére és kipróbálására.

Szentpéteri alkotóműhelyünkben igazi **egyedi** alkotások születnek, melyeket kiállítunk **kiállításainkon**, kiegészítik **játszóházaink**, táboraink.

Az elkészített tárgyak a tanulók tulajdonát képezik.

Igény szerint különböző művészeti szakiskolákra **felkészítő tanfolyamot** indítunk.

Mindenkiben ott az alkotó ember,

mi ezt igyekszünk felfedezni és kibontakoztatni.

Felvilágosítás és jelentkezés:

Borosnyay Klára ötvösművésznél: 06 20 534 1563

borosnyay.klara@szeptpeteri-studio.hu

www.szeptpeteri-studio.hu

Kiváló minőségű, kézi gyártású konyakosmeggyet

kínál valódi éticsokoládéval ünnepekre, évfordulókra *bármilyen* súlyváltozatban és összegben magánszemélyeknek, cégeknek, munkahelyi, üzleti ajándékozásra a GOLD MORELLO Kft.

Reprezentatív ajándékozásra ajánlják átlátszó henger dobozban, arany szalagmaszni díszítéssel 400 gr-os kiszerelésben 1.300 Ft +ÁFA vételárért.

Rendelésfelvétel: Benke Antalné Tel./Fax: 3889-470, mobil: 06-70-578-89-65.

Álláskeresés

38 éves, kisgyermekes, nem dohányzó örmény nemzetiségi képviselő 6-8 órás irodai vagy esetleg kreatív munkát keres Budapesten. Nyelvtudás: német, latin, angol. Jó számítógépes ismerettel rendelkezik, szociális asszisztensként végzett. Gyermekvédelemben, idősgondozásban vagy önkormányzati helyen is tudna asszisztensi munkát végezni. Tel.: 06-20-33-88466, email: dbd@mailbox.hu

Erdélyi Örményi Gyökerek füzetek 2012. (XVI. évfolyam) évi tartalomjegyzéke

Január, XVI. évf. 179. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Ünnepre hangoló karácsonyi klubest – Béres L. Attila
- Beszámolója az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2011. évi működéséről – dr. Issekutz Sarolta
- Dávid Csaba laudációja – dr. Issekutz Sarolta
- Kedves Testvérek! – Fülöp Ákos
- A 2011. évi Kisebbségért Díj átadása – Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit
- Kisebbségért díj elismeréseket adott át Navracscics Tibor – kormány.hu
- A Kisebbségért Díj Hazai Kisebbségért Tagozata elismerésére jelölt: dr. Issekutz Sarolta
- Kabdebó Lóránt Ünnepi Hetek – Turczy István
- Új egyesület született – Szálasy Ferenc
- Örmény korongok – dcs
- Zeneagapé az Örmény Katolikus Templomban (Bp. XI. Orlay u. 6.) – Szongoth Gábor
- Egy művész gondolatai a kormány által megrendelt, az új alaptörvény illusztrálását szolgáló történelmi festmények elkészülését megelőző lehetséges kezdeti belső lelki alapproblémákról – Kátai Mihály
- Dr. Fogolyán Kristóf – Fáy Bori és Dr. Nagy Lajos
- Könyveket gyűjtött és keresztretvényt szerkesztett – Asztalos Lajos
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (23. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Visszhangok és tervek – Bálintné Kovács Júlia
- Meghívó (Örménymagyarok kincses Kolozsvárért)
- Erdélyi örmény gyökerűek a magyar színházi életben régen és ma (5. rész) Dr. Kötő József színháztörténész – Bálintné Kovács Júlia
- Áldó hatalmak oltalmában
- Ecsmiadzin kincsei c. fotókiállítás a Veres Pálné Gimnáziumban, Békásmegyeren – M
- Örmény értékek védelmében (2. rész) – A Szamosújvári Örmény Katolikus Gyűjtőlevéltár kialakulása
- Újév ünnepe – Dr. Puskás Attila, dr. Nagy Attila és Szász Á. Rózsa
- A Látó...
- Hurutvásár
- „Kőbe zárt hit” Utazásaink Örményországban (5. rész) – Szász Ávéd Rózsa
- Örmény utakon Törökországba 2012 nyarán – Dr. Puskás Attila
- Szomorújelentés (Dr. Maros Dezső)
- Örmény-magyar gyermekrovat (57. rész) Az örmény mechitarista szerzetesek – dr. Puskás Attila

- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Fővárosi Örmény Klub (januári meghívó) – Örmény világok könyvbemutató - FÖÖ

Február, XVI. évf. 180. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Irodalmi utazások a klubban – Béres L. Attila
- Ismét egy fővel gyarapodtunk – M
- Mit ér... – dcs
- Végre sikerült!!! – dr. Issekutz Sarolta
- Hálás köszönetet... – dr. Issekutz Sarolta
- A Hájrr Méhr vetítése a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaságnál – Kali Kinga
- Felhívás
- Erdélyi örmény gyökerűek a magyar színházi életben régen és ma (6. rész) – Dr. Kötő József színháztörténész – Bálintné Kovács Júlia rovata
- Csávósy György új könyvének lapozgatása közben – Józsa Miklós
- Figyelem – időpontváltozás!!! – dr. Issekutz Sarolta
- Keresztjeink – Nagy Miklós Kund
- Évzárás évnitő Marosvásárhelyen – Szász Ávéd Rózsa
- Történelmet ír a „legidősebb” gyulafehérvári templomkert – Zay Éva
- Óda a szalonnabórhöz (vers) – Péterffy Csaba Ákos
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (24. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Pedálörület Kerékpárral Grúziában és Örményországban – Harkányi Árpád, Zárug Zita
- Januári Zeneagapén
- Komitász – Szám L.
- Egyházi hírek – Ákos atya
- Zeneagapé az Örmény Katolikus Templomban – Szongoth Gábor
- Hagya(t)kozás (vers) – Péterffy Csaba Ákos
- A gőzliba meg az örmény szputnyik – Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat
- Örmény értékek védelmében – A Szamosújvári Örmény Katolikus Gyűjtőlevéltár kialakulása (3., befejező rész)
- Hurutvásár
- Wolff Gábor (1811–1892) – Bárany János (Armenia 1892)
- Mi újság az örmény világban? – (Armenia 1892)
- Részletek régebbi és újabb olvasói levelekből – Bálintné Kovács Júlia
- „Kőbe zárt hit” Utazásaink Örményországban (6. rész) – Szász Ávéd Rózsa
- In memoriam Dr. Maros Dezső (1920–2011) – Bitay Enikő, dr. Csibi Vencel József
- Szomorújelentés (Dr. Csiky Vidor – Tarisznyás Karola – báró Feilitzsch Róbert)
- Örmény-magyar gyermekrovat (58. rész) Baruir Sevag: „Élünk, élni fogunk és még többen leszünk!” – dr. Puskás Attila
- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Fővárosi Örmény Klub (februári meghívó) – Könyvbemutató, előadás és Barangolás Erdélyben 2012. – IX. ker.-i Örmény Nemzetiségi Önkormányzat

Március, XVI. évf. 181. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- A Kárpát-medencei örmény kulturális örökség részei – Béres L. Attila
- Erzsébetváros örmény könyvtárának katalógusa – Dr. Bogár Judit
- Dávid Csaba Dirán és Júlia regényének bemutatója – Dr. Benedek Katalin
- Dávid Csaba: Dirán és Júlia (részlet)
- Három év után – tovább lép a magyar-örmény nagy család – Örménymagyarok Marosvásárhelyen – Bakó Zoltán
- Mérlegeltek és terveztek a szamosújvári Tékások (részletek) – Fodor Emőke
- Erdélyi örmény gyökérük a magyar színházi életben régen és ma (7. rész) Albert Annamária – Bálintné Kovács Júlia rovata
- „Aki meggyógyította a lelkeket” – Nagy-Hintós Diana
- Bisztrai Mária – Új kötettel gazdagodott a Prospero-sorozat – (N-H. D.)
- Március tizenötödikén (vers-részlet) – ifj. Ábrányi Emil
- Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Kettős könyvvitelt vezető egyéb szervezet egyszerűsített beszámolójának mérlege 2011 – dr. Issekutz Sarolta
- Pénzügyi beszámoló 2011 – dr. Issekutz Sarolta
- Az örmény paradicsom – Kosztolányi Dezső
- Tárlat Révkomáromban: Barcsay mester és tanítványai – hírek.s
- Hurutvásár
- Felvidéki templomok, hogyan Jankovics Marcell látja – Várnegyed
- Maradj! (vers) – Csávossy György
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (25. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Betekintés a Bálint Tibor-féle gasztronómiába – Ferencz Zsolt
- Él a magyar (vers) – ifj. Ábrányi Emil
- Zeneagapé február 19-én – M
- Zeneagapé az Örmény Katolikus Templomban – Szongoth Gábor
- Egy ifjú új magyar állampolgár – M
- Meghívó március 14-re (Kiss Ernő) – XV. ker.-i Örmény Nemzetiségi Önkormányzat
- Meghívó március 25-re – XV. ker.-i Örmény Nemzetiségi Önkormányzat
- Fővárosi Örmény Klub (március 22-i meghívó) – Faragott kövek országa -Terézvárosi Örmény Önkormányzat
- Liszt Ferenc (1. rész) – Király Zoltán (Lugos)
- Gróf Harbuvald-Chamaré Félixné sz. beodrai Karátsonyi Irma grófnő (fénykép-rajz)
- A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Szentpéteri alkotóműhely felhívása
- „Kőbe zárt hit” Utazásaink Örményországban (7. rész) – Szász Ávéd Rózsa
- Erdély a javából Barangolás őseink földjén (programajánló 2012) – Dr. Szarka György
- Szomorújelentés (Dr. Sándor Gézáné, Mária nővér – Dobribán Géza)
- Örmény-magyar gyermekrovat (59., befejező rész) – dr. Puskás Attila
- Csíkszépvízi örmény katolikus templom (fotó)
- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Meghívó 2012. március 11-re – Fülöp Ákos atya

Április, XVI. évf. 182. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Vetített képeken a „faragott kövek országa” – Béres L. Attila
- Gyümölcskenyér – Erdélyi örmény konyha, fűszerezve: 73. oldal – Szerkesztette: dr. Issekutz Sarolta
- 1848-49-es forradalom és szabadságharc és az erdélyi örmények – Szerkesztette: dr. Issekutz Sarolta
- Szamosújváron a város egész magyarsága együtt ünnepelt – Lénárd Tibor
- A Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat képviselőtestülete koszorú... (fotó)
- Kiállítás megnyitó a Boldog Salkaházi Sára Plébánián (fotó)
- „Egy jó kép többet ér ezer szónál” – Szász Ávéd Rózsa
- Otthonról haza – üzenet Kőországból – Nagy Botond
- Üzenet otthonról haza – Puskás Attila Barna
- Örménymagyarokról a Györkös-Mányi emlékházban – Ferencz Zsolt
- Kolozsvárért szól a harang – Zsehránszky István
- Liszt Ferenc (2., befejező rész) – Király Zoltán (Lugos)
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (26. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Néhány gondolat az örmény irodalom erzsébetvárosi jelenlétéhez – Dr. Kovács Bálint
- Egyházi hírlevél – Fülöp Ákos adminisztrátor
- Nagypéntek – Ady Endre
- Tavaszváró (vers) – Szil-Vay Ingrid
- A legboldogabb emberek a földön (Részlet a családregényből) – Demos Shakaria, John Sherrill és Elizabeth Sherrill
- A Bécsi Mechitarista Könyvtár archívumából – Dr. Ávédik Félix
- A Gőzliba meg az örmény szputnyik – Várady Mária
- Az erzsébetvárosi Lukácsok címeresleveleiről – Gyarmati Béla
- Fővárosi Örmény Klub áprilisi műsora – A kaktusz is örmény virág? Voith Ági
- A sziget – Kosztolányi Dezső
- Kedves Erdélyjárók! – Meghívó
- Erdély a javából – Barangolás őseink földjén (programajánló 2012) – Dr. Szarka György
- Szomorújelentés (Péter Józsefné Kovács Kornélia)
- A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Szentpéteri alkotóműhely felhívása
- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Zeneagapé március 25-én (Vörösváry Márton fotó)

Május, XVI. évf. 183. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Magával ragadó hangulatú klubest – Béres L. Attila
- A Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekkar vendégei voltunk – M
- Örmény kódexek, örmény motívumok – gyermekalkotásokban – M

- Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Örmény kódexek, örmény motívumok – gyermekalkotásokban c. kiállításának megnyitóján – Dr. Benedek Katalin
- Szamosújvár, Erzsébetváros, Gyergyószentmiklós, Csíkszépvíz – Szabó Juli
- Hol volt, hol nem volt? – Kuti Márta
- Mégsem tilos a népirtás tagadása Franciaországban – Index/MTI)
- Az Örmény Genocídiumra emlékeztünk
- Örmény gyökerek és a Kolozsvári Római Katolikus Főgimnázium (1.) – Orbán István
- Kiss Ernő és az örmények – Bp. XV. ker. PH honlapjáról
- Adalékok a Vikol család kézdívasárhelyi ágáról – Bálintné Kovács Júlia
- Csíksomlyói Rege – Bulbuk Márton István és Bálintné Kovács Júlia
- Nem mind magyar (vers) – Erőss Attila
- Páratlan ismeretanyagra és tapasztalatra alapozott kötet Murádin Jenőtől – Kolozsvár képzőművészete - Ferencz Zsolt
- A szépek temploma – az egykori kolozsvári minorita templom – Sas Péter
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (27. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Az erzsébetvárosi Lukácsok főnemesi ágáról – Gyarmati Béla
- Erdély a javából – Barangolás őseink földjén (programajánló 2012) – Dr. Szarka György
- Beszámoló a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség épületében végzett felújítási, karbantartási munkálatokról 2005–2011 években – Zakariás Antal Dirán
- Hurutvásár
- Fővárosi Örmény Klub májusi műsora – Polgár Lóránt: Mi örmények Gyergyószentmiklóson – Zuglói Örmény Nemzetiségi Önkormányzat
- Az Örmény Genocídiumra emlékeztünk (fotó)
- Művésztanárok (fotó)
- A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Szentpéteri alkotóműhely felhívása
- Rendelkezés a személyi jövedelemadó 1%-ról
- Az Örmény Genocídiumra emlékeztünk. Az Adorate vegyes-kórus (fotó)

Június, XVI. évf. 184. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Örmény szív egy erdélyi magyar fiúban – Béres L. Attila
- Részletek Dr. Szendrey Gábor elnök laudációjából
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület hírei – Elnökség
- Egyházi hírlevél – Fülöp Ákos
- Az Aradi Erekllyemúzeum kincsei a Hadtörténeti Múzeumban – M
- Örmény gyökerek és a Kolozsvári Római Katolikus Főgimnázium (2-3. rész) – Orbán István
- A Székely Himnusz szövege – dcs
- Meghívó (Ízek utcája) – dr. Issekutz Sarolta
- Világosító-Szt-Gergely évfordulati ünnepe – Fáraó Simon (ARMENIA 1897)
- Világosító Szent Gergely ünnepe 2012-ben

- A Zuglói, XIII., XV. és XVII. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzatok meghívója Világosító Szent Gergely tiszteletére tartandó ünnepi megemlékezésre
- A hazai örmények (Részlet) – Dr. Gopcsa László (ARMENIA 1897)
- Fővárosi Örmény Klub júniusi műsora – Murádin Jenő: Kolozsvár és képzőművészete, Dankó László festőművész (kisfilm) – Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (28. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Az egykori kolozsvári minorita templom örmény síremlékei (kiegészítés) – Sas Péter
- Civitas Armenorum Transylvaniae – Szász Ávéd Rózsa
- Örmény történeti utazások – Molnár Zsófia
- Apróságok, töredékek – Bálintné Kovács Júlia
- Kulturális genocídium, avagy az eltűnt város nyomában – Kaáli Nagy Botond
- Köszönet – Borosnyay Klára
- Örmény Genocídium emléknapiján (fotó)
- Kolozsvár örmény sportolóra emlékeztek – Kovács Hont Imre
- Szomorújelentés: Krasznay Katalin, Ábrahám István
- Díszpolgárunktól búcsúztunk – elhunyt Moldován Stefánia – XIII. ker.-i Önkormányzat honlapja
- Hirdetés
- A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Szentpéteri alkotóműhely felhívása
- Hurutvásár
- Erdély a javából – Barangolás őseink földjén (programajánló 2012) – Dr. Szarka György
- A Fővárosi Örmény Klub májusi közönsége (fotó)

Július–augusztus, XVI. évf. 185-186. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Kolozsvári kiváló mesterek egy mesterműben – Béres L. Attila
- Kolozsvár képzőművészetéről – Murádin Jenő
- Bálint Tibor a PIM-ben
- Szíve és szeme mindig nyitva volt – Bálint Tibor emlékest – Csepicsányi Éva
- Bánffy György síremlékének avatása – Jablonkay Gábor
- Világosító Szent Gergely ünnepe Zuglóban (fotók)
- Ízek utcája a II. kerületben – M
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület közleménye – Elnökség
- Civitas Armenorum Transylvaniae – Szász Ávéd Rózsa
- Magyar állami elismerés Tellmann Jenőnek – B. É.
- Ember az embertelenségben: Tellmann József – Asztalos Lajos
- Örmény hagyományörzés Világosító Szent Gergely napján – Riti József Attila
- Köszönő szavak – BKJ
- Szentbeszéd Szamosújváron – Szócs Csaba

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Egyházi hírlevél – Gondnokság
- A Szamosújvári Örmény Katolikus Gyűjtőlevéltár – dr. Issekutz Sarolta
- Emlékezem Patrubány Miklósnak
- Örmények Erdélyben – Kovács Bálint
- Az erdélyi örmények származásának „emlékezet helye”: az Ani-örmény toposz – Kovács Bálint
- Kolozsvári Római Katolikus Főgimnázium I. képaláírásai
- Világosító Szent Gergely ábrázolásai Erdélyben – Pál Emese
- Nuridsány Zoltánra emlékeztünk – Lovas Éva
- Tonett és a Pentele híd – dcs
- Ebesfalvi kitérő – Ambrus Lajos
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (29. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Öröm és áhítat – Várady Mária
- Dr. Horváth László: Bor Ambrus író (1921–1995) – Bálintné Kovács Júlia
- Nyíró József hazatér (vers) – Vári Fábián László
- Levél nőtársaimhoz – Zárug Zita
- A Kolozsvári Római Katolikus Főgimnázium diákjainak képei
- Fővárosi Örmény Klub július 17-i műsora – Budapest Főváros XIII. ker.-i Örmény Önkormányzat
- Fővárosi Örmény Klub augusztus 16-i műsora – Fővárosi Örmény Önkormányzat

Szeptember, XVI. évf. 187. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Megelevenedett a Gudenus-könyv – Béres L. Attila
- Képtelen álom, avagy utcát neveztek el Kolozsváron Petelei István íróról – Nagy Béla
- Testvérem-barátom, hallod a harang szavát? – Szász Ávéd Rózsa
- Helyreigazítás – Dobó Attila
- Örmény gyökerek Tellmann tanár úr családjában – Bálintné Kovács Júlia
- Magyarörményekről Sepsiszentgyörgyön – Farcádi Botond
- A Korbuly család vázlatos története – Szongott Kristóf
- Székelyföldi magyarörmény családok
- Az írás művészete – a képek varázslata – Dr. Kovács Bálint
- Nem elég a mai időkben... – Gróf Széchenyi István
- Örmény múlt, történelem és legendák, képekben – Pál Emese
- Örmény sajátosságú templomok Erdélyben – Simon Eszter
- Balatonfüred – báró Dániel Ernő nyaralója – Tóth Bencze Tamás, dr. Issekutz Sarolta
- Dániel Ernő – Berlász Melinda
- Alan Hovhaness
- Hozzád és hozzám szól a harang! – Szász Ávéd Rózsa

- Megkésett pontosítás – Murádin Jenő
- Nemzetiségek fesztiválja – Bp. XIII. ker. Örmény Önkormányzat Hírlevele
- Helyreigazítás
- Meghívó az Örmény arcok, örmény szemek kiállításra (Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat)
- Erzsébetvárosi Nagyboldogasszony-napi búcsú (2012. augusztus 15.) – fényképek
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (30. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- „Kóstoló” a kiterjedt kolozsvári kapcsolatokról – Béres L. Attila
- Válogatott történetek kolozsváriakról – Bálint Tiborné Kovács Júlia
- Magyar napok – ha minden kötél szakad is!
- Fővárosi Örmény Klub – szeptember 20-i műsor: Zakariás családi találkozó (Józsefvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat)
- Szomorújelentés: Mara Józsefné sz. Zágodi Szabó Gizella
- Szomorújelentés: Buzáth Zoltán
- Meghívó szeptember 22-re: Fogolykiváltó Boldogasszony búcsúra
- Az örmény katolikus lelkészség őszi programjairól – Fülöp Ákos
- Szépítsük együtt az Orlay utcai kertet – Gondnokság
- Szomorújelentés: Raff Mária (Baba) sz. Kehes Mária
- Barátunktól búcsúztunk (Raff Mária, Baba) – özv. Kónya Zoltánné Kovrig Stefánia, Bálint Júlia és Janka Venczel
- Szomorújelentés: Károlyházy Frigyes
- Dr. Károlyházi Frigyes (nekrológ) – www.budaipolgar.hu
- Erzsébetvárosi körmenet Boldogasszony-nyánkkal (fotó)

Október, XVI. évf. 188. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- A Zakariás családi találkozó kapcsán – Béres L. Attila
- Az erzsébetvárosi Zakariás családi szálak bogozása – dr. Issekutz Sarolta
- Összetört harangok (Vörös hold c. elbeszélés kötetből, részlet) – Bodurián János
- Láttuk a magyarörménység színe-javát – Béres L. Attila
- A kiállításon láthatók családnevei – I. S.
- Örmény arcok, örmény szemek – dr. Issekutz Sarolta
- II. Örmény Művészeti Fesztivál Gyergyószentmiklóson – Balázs Katalin
- Fesztiválösszegzés az örményeknél – Balázs Katalin
- Egy kedves levélből – NM
- Új táncházat avattak Széken, eredeti Korniss-fotókkal – Nagy-Hintós Diána
- Továbbképzés a néptáncos szakma jövőjéért – Kerezsi Hajnalka
- A Korbuly család vázlatos története (2. rész) – Szongott Kristóf
- Fővárosi Örmény Klub – október 18-i műsor: Karavánúton Örményországban, 1830-ban Besse János utazása
- Pontosítás „Ki sokat markol...” – Bálintné Kovács Júlia
- Azeri ügy: a magyar fél jóhiszeműen járt el – (MTI, MNO)

- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Fővárosi Örmény Önkormányzat tiltakozása Ramir Safarov azerbajdzsáni örménygyilkos szabadon bocsátása ügyében
- Senkálzsky Endre átvette életműdíját – Tompa Andrea
- Létrakereszt a Vit-havason – /<http://szekelyhon.ro/>
- Petelei Istvánra emlékeztek az örménymagyarok – (Szabadság, 2012. szeptember 15.)
- Örmény gyökerek Tellmann tanár úr családjában (2. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (31. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Interjú Korbuly Gizellával – Lukácsné Nagy Klára
- Fogolykiváltó Nagyboldogasszony búcsú (fotók)
- Erdély a javából - Erdély a szívünkben – Balogh Anikó
- A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Szentpéteri alkotóműhely felhívása – Borosnyay Klára
- Szomorújelentés: ergerczi Retezár Péter
- Szomorújelentés: Pongrácz Ádám
- Szomorújelentés: Bisztray Tamás
- Zeneagapé – Szongoth Gábor
- Meghívó: 2012. október 2. Aradi Vértanúk emléknapja Budapesten

November, XVI. évf. 189. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Teret és időt nyitó találkozások – Béres L. Attila
- Karavánúton Örményországban, Besse János utazása 1830-ban (1. rész) – Dr. Kelemenné Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit
- Fővárosi Örmény Klub november 15-i műsor: Szil-Vay Ingrid: Újjászületés verseskötet bemutatása (Újbuda Örmény Önkormányzat)
- Helyreigazítás – (a szerk.)
- Jó hír – I. S.
- Az aradi vértanúk emléknapja hagyományosan kiemelkedő ünnepi esemény – (Béres)
- Az 1849-1850. évi megtorlások (1. rész) – Dr. Hermann Róbert
- A XV. kerületi október 6-i rendezvényen... (Fotó: Varga Gábor)
- A Budapest Főváros II. ker. Örmény Önkormányzat képviselői koszorúznak (Fotó)
- Lázár Vilmos-domborművet avattak a nagybecskereki székesegyházban – Kónya-Kovács Otília
- Elemér: Az aradi vértanúkra csak mi lehetünk büszkék – Kónya-Kovács Otília
- Rhédey Claudia köztéri szobrot kap Erdőszentgyörgyön – Bakó Zoltán
- Mi magyar anyanyelvű, erdélyi örmény gyökerűek: magyarörmények – Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
- Lélekétel – Kali Kinga
- Meghívó Murádin Jenő: Magyarörmény paletta c. könyvbemutatóra – dr. Issekutz Sarolta

- A Korbuly család vázlatos története (3. rész) – Szongott Kristóf
- Örmény gyökerek Tellmann tanár úr családjában (3. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (32. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Erdélyország haldoklása – Czirják Árpád
- Magyar-örmény múlt Erdélyben, Marosvásárhelyen – Szász Ávéd Rózsa
- Erdély a javából - Erdély a szívünkben (2. rész) – Balogh Anikó
- Közlemény az adózó rendelkezése szerint – dr. Issekutz Sarolta
- Álláskeresés (hirdetés)
- Szomorújelentés: Kallós Péterné született Puskás Anikó
- Felhívás: Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Szentpéteri alkotóműhelyébe – Borosnyay Klára
- Kiváló minőségű, kézi gyártású konyakmeggy... (hirdetés)
- nami hirdetés (fotó)

December, XVI. évf. 190. szám

- Allelujaversek – Dr. Sasvári László
- Művészetek „papnője” és művészbarátai – Béres L. Attila
- Nem írok levelet – dcs
- Szil-Vay Ingrid: Újjászületés – (Fülszöveg, Ajánló)
- Szil-Vay Ingrid: Örmény-magyar Miatyánk (vers)
- Fővárosi Örmény Klub december 20-i műsor: Szent karácsony ünnepén – Meghívó
- Forrásértékű könyv méltó köntösben – (Béres)
- Jankovics Marcell alkotása nyerte a jereváni animációsfil-fesztivál fődíját – (MTI)
- László Károly kitüntetése – Matekovits János Zoltán
- Megújult Rózsa Sándor sírja Szamosújváron – (Krónika)
- Napszínbe öltöztette az ősz a természetet... – Szász Ávéd Rózsa
- Olvasói levél – Gyarmati Béla
- A Korbuly család vázlatos története (4. rész) – Szongott Kristóf
- Koltó-Katalini Református Egyházközség Lelkipásztori Hivatala felhívása – Varga Károly
- Az 1849-1850. évi megtorlások (2. rész) – Dr. Hermann Róbert
- Antal Dániel emlékezete – Farkas Zoltán
- Örmény szertartású és örmény gyökerű római katolikus papok Erdélyben (33. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Felfalni Arméniát – Kali Kinga
- Októberi, novemberi zeneagapé
- Örmény gyökerek Tellmann tanár úr családjában (4. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Karavánúton Örményországban, 1830-ban Besse János utazása (2. rész) – Dr. Kelemenné Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit
- Erdély a javából - Erdély a szívünkben (3. rész) – Balogh Anikó
- Olvasói levél – Gazdovits Miklós

- Köszönetet mondunk az alábbi önkormányzatoknak – Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
- Felhívás!
- Szomorújelentés: Párniczky Zoltánné Novák Mária
- A Szentpéteri József Ötvös Iparművészeti Stúdió Szentpéteri alkotóműhelyébe – Borosnyay Klára
- Konyakosmeggy hirdetés
- Álláshirdetés
- Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek 2012. évi (XVI. évfolyam) tartalomjegyzéke
- Fővárosi Örmény Klub 2012. évi műsorai
- Nami hirdetés

A Fővárosi Örmény Klub 2012. évi műsorai

Január 19.

- Örmény világok könyvbemutató a Világok című Látó antológia kapcsán – Vida Gábor és Kali Kinga vetítéssel és beszélgetéssel egybekötött könyvbemutatója
- Vetítés Vida Gábor örményországi, illetve anatóliai képeiből

Február 16.

- Az erzsébetvárosi örmény könyvtár katalógusa – Dr. Bogár Edit könyvbemutatója
- Örmény irodalmi értékek az erzsébetvárosi örmény könyvtárban – Dr. Kovács Bálint előadása
- Dávid Csaba: Dirán és Júlia c. regényét bemutatja Benedek Katalin, közreműködik: Szilvay Ingrid
- Barangolás Erdélyben 2012 – dr. Szarka György vetített képes programajánlója

Március 22.

- Ipach Ildikó: „Faragott kövek országa” – vetített képes előadás

Április 19.

- A kaktusz is örmény virág? – Zenés találkozás Voith Ági Jászai Mari-díjas színművésszel

Május 19.

- Mi örmények Gyergyószentmiklóson – Polgár Lóránt vetített képes előadása

Június 21.

- Murádin Jenő: Kolozsvár és képzőművészete c. könyvet vetített képes előadás során bemutatja a szerző
- Darkó László festőművész (Benczédi József kisfilmje)

Július 19.

- Kabdebók egymás közt – Vendég: Prof. Dr. Kabdebó Lóránt

Augusztus 16.

- III. Kolozsvári napok - válogatott történetek, kolozsváriakról – Az élsportoló Szarukán család – Szellemi lakoma Bálint Tiborral – Bálintné Kovács Júlia vetített képes előadása

Szeptember 20.

- Zakariás családi találkozó – Vendéglátó: Zakariás Enikő

Október 18.

- Karavánúton Örményországban - Besse János utazása 1830-ban – Dr. Kelemenné Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit vetített képes előadása

November 15.

- Szil-Vay Ingrid Újjászületés verseskötet bemutatója

December 20.

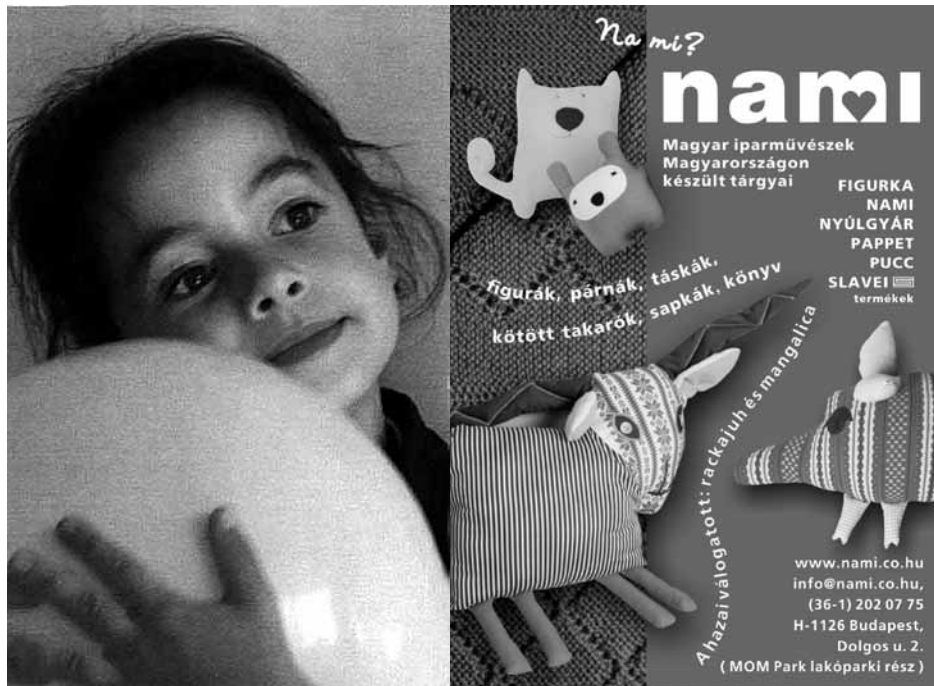
- Szent Karácsony ünnepén – Ünnepi műsor
- dr. Issekutz Sarolta elnök köszöntője és beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2012. évi működéséről
- Szongott Kristóf díjátadás – Díjazott: Csíkkörzeti Magyar-Örmény Közösség Szentháromság Alapítványa – Csíkszereda
- Közreműködik: Ferencz Éva énekművész, Fogolyán Kristóf fuvolaművész és
- Várady Mária színművész

*Shnorhavor surp
zunt jév
Nor Tari!*

*Aldott Karácsonyt
és Boldog
Új Évet
kívánunk!*

A szerkesztőség

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományok az egyesület bankszámlájára befizethetők.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye:** 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. II. emelet 280, telefon: 332-1791)
(félfogadás: hétfőn 16.30–18.30 óráig, fovarosiormeny@gmail.com),
valamint a Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: **Béres L. Attila**

Felelős kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár),
Dr. Puskás Attila (Marosvásárhely)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Lapzárta: minden hónap harmadik csütörtökét követő hétfő!

Tördelés: Szakmány György

Nyomdai munkák: Pannónia-Print Kft.